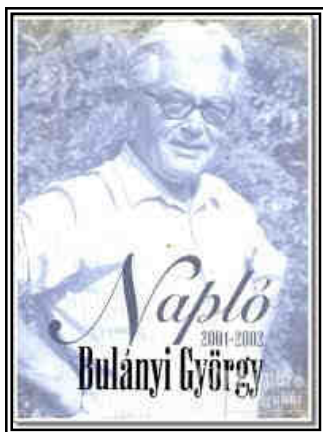

*Egy régi húsvét fényénél borongott
S vigasztalódott sok tűnt nemzedék,
Én dalt jövődő húsvétjára zsongok,
És neki szánok lombot és zenét.
E zene túlzeng majd minden harangot,
S betölt e Húsvét majd minden reményt.
Addig zöld ágba és piros virágban
Hirdesd világ, hogy új föltámadás van!
(Juhász Gyula)*

**BULÁNYI GYÖRGI
VIRÁGVASÁRNAP...**

**(RÉSZLET A
HÚSVÉTI
NAPLÓBÓL)**

Tegnap este
harmatosan, lázat
leszorító gyógyszerekkel
megtömve, ... de büszkén
mentem ki Pista
kocsijával Adyligetre –
virágvasárnapi liturgiára.
Harminc fölött volt a
hívők száma, ami nem
megvetendő arányú

jelenlét az én miséimen. Ha majd nagy leszek, biztosan még többen leszünk! Sajnos, nem sajnós, a 9. évtizedben már összemegy az ember, s nem nagyobb lesz. Ismerős volt mindenki. Új csak a két gitáros-énekes hölgy volt, akiket Szabó János csábított ide – sikerrel. Énekelte a liturgia, majd köszöntöttem őket. Még egyet énekeltek a gitárosok, én meg elimádkoztam a virágvasárnapi hivatalos misekezdeti könyörgést, s már indult is a passió. Gyakorlattal rendelkező testvérek csinálták, összeszokott gárda: a dévai színjátszó csoport. Szép volt. Jó ágy a prédikációnak. Mi tagadás, nem készültem. Délelőtt mondtam ugyan már egy prédikációt Bokorportán, ahol Julit és Pityut megkereszteltem, de az nem illet ide. Egész délután rágtam a tollat, de annak csak annyi eredménye volt, hogy betettem a táskámba három segédszöveget; ezek: Az apostol Petőfitől, az Ének Kaifásról Nagy Katalintól, és a Szonettkoszorú Kovács Gábertől.

A hallott passió-szöveg után meg kellett szólalnom, s azt mondtam, hogy rosszul vagyok tőle. A 90-es évek közepén Salzburg egyetemén voltam hivatalos egy konferencián, s elmondtam ott egy hazai egyházi történetet. Egyik nyugati társelőadónóm azt mondta rá,

**XIX. évfolyam 4. szám
2012. április
TARTALOM:**

A Koinónia régebbi számai elérhetők: www.bulanyi.hu	
Bulányi György, Virágvasárnap	2036
Marghescu Mária, A négy fogadalom	2037
Sz. Kiss Mária, A saját kudarcaink...	2039
Hegyi Béla, Heinrich Böll és az Egyház	2041
Zsidók és keresztények együtt...	2042
Orbán Péter, Hiszi, hogy van!...	2044
Gyurkovics Tibor, A csapat becsülete	2045
Molnár Géza, Az élelmiszerválság	2046
Robert Kehl, A páli dogmatika...	2050
Korponai Erzsébet, Ajánló	2053
Beszélgetés Bokrosokkal	2056
Oriah hegyi álmodó...	2059
Inczédy Péter, Miről mi jut az eszembe	2059
Faragó Ferenc, Archetípusok az Evangéliumban	2060
«Az emberi elköteleződés folyóirata – családként, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.» Elérhetőség; koinonia.tarsak@gmail.com	

hogy öt fizikai rosszullét környékezi az ilyen történetek hallatán. Történetemben a Kaifás-utódok már nem ölték meg senkit, csak hazudtak és hazudtak rendületlenül, s nem is jószántukból, csak pártunk és kormányunk szíves akaratóból..., és ezt tévedhetetlenségük teljes öntudatával és glóriájával kellett tenniük. Elvállalták s végigjátszották a szégyenletes szerepet. Ha jól emlékszem, ekkor szedhettem elő Petőfit:

*Bőszülten hagyta el a nép / A templomot,
(Az isten és a béke házát) / S vadállatként rohant
az ifjúhoz,
Kit tennap még atyjának nevezett, S reá
parancsolt: holnap ilyen tájig
Ha itt látják, tüstént agyonverik.
Beszélt az ifjú, a mint tőle telt, / Beszélt oly
lelkesen, mint még soha.
Hiába. Ahol pap emelt szót, / Ott az igazság
megfeszítettik.*

A magyar irodalomnak alig van Jézus-képe. Oly értelemben sincs, mint Papini vagy Mauriac Jézus-

életrajza; talán csak Kodolányi *Én vagyok* c. regénye volna ilyesféle, de az túlságosan regény és kevésbé tűnik nekem hitelesnek. Még kevésbé van irodalmunknak Jézustól ihletett figurája. A világirodalomban sincs sok olyan, mint Kazantzakis regénye: *Akinek meg kell halnia*. Az *Apostol* eszméi, sorsa viszont nagyon Jézusra emlékezteti az olvasót. Az irodalmi kritika kezdettől fogva inkább habalygós félnótásnak hajlamos minősíteni Szilvesztert, Az *Apostol* hősét. Ugyanakkor kétezer év teológiája a felismerhetetlenségig mesébe-misztériumba rejti Jézus alakját, hogy ne kelljen párhuzamot vonnia Szilveszter és Jézus között, s ne kelljen hasonló ítéletre jutnia, ami az örültséget illeti. Pedig – ismétlem – Szilveszter és Jézus, eszméik és sorsuk okán, hogy nem sokban különböznek egymástól.

Mindezt nem mondtam ott el virágvasárnap, s nem tudom visszaidézni miket mondtam, csak azt tudom, hogy teljes átéléssel adtam elő Nagy Katalin versét:

ÉNEK KAIFÁSRÓL – virágvasárnap töviben

Ajánlom a mindenkori és mindenhoni királyoknak, helytartóknak, hasonlóknak...

Ezen a héten meghal valaki / nem azért mert Isten fia meghal akkor is ha csak Máriáé / Kaifás akarja így

Kishülye ez az ácslegény / azt hiszi békén sétálthat föl alá
pedig hamar ide jönnek azok a légiók / Kaifás tudja jól.

Nem kell jönniök Pilátus alhatik / virraszt ébren az oltár –
leghűbb szövetségese a trónnak / s a tökmagsipka lehet bárki fején

Ácslegény ne gyűjtsön tanítványokat / és senki se higgye hogy ácsok meg halászok
is érthetik Isten álmait az országról / amikor az főpapi szakma

Ácslegény imádkozzék zsoltárokat / a béke ügyét pedig bízza hadvezérekre
ellenséget szeretéssel se idétlenkedjék / mert nem tréfálnak ám a papok

Ácslegény becsülje meg a gazdag ifjút / cserélje le még idején szövegét
s építsen templomokat, különben az ő / talpa alatt is elfújhat a szél.

Mert kezdetben vala Kaifás / és nincs és nem is lehet más folytatás
s az ács nyomán gondolkodókat mi várja más / mint leköpés és máglyahalál

A máglyalépcsőnél az ácslegény / testét nyújtja majd keresztre

feszítve megbocsátó békecsókra / a megkötözöttnek Kaifás

Hogy megtanulja végre minden iskolás / tudni kell érteni s olvasni az Írást

hogy nincs ebben az istenverte világban más / csak Kaifás és Kaifás és Kaifás...

Tényleg nincs? Amíg vannak Szilveszterek és Jézusok, addig nincs. Amikor meg már nincsenek Petőfik, Szilveszterek és Jézusok, akkor már nem is érdemes élni. Akkor már meghalt az Isten, s egészen elembertelenedik majd az emberi történelem. Csak hárman ülnek már a történelem asztalánál: a Mammon, a Király meg a Főpap, ez a sátáni Szentháromság. S azt csinálnak, amit akarnak. Megpróbálják közös erővel, örökre száműzni Jézust a történelemből. De nem sikerül nekik. Nem, mert a történelem arra lett, hogy a Jézusok mondják meg, hogy mi ennek az egész emberi történetnek célja és értelme.

A liturgián kívül, a mise után, az ott maradóknak, még előadtam a Szonettkoszorút, amelyet a *Koinónia* áprilisi számában találunk. Csak előadtam – nihil dicendo; azaz kommentár nélkül. Szébb az, mintsem kommentálni tudjam.

MARGHESCU MÁRIA

A NÉGY FOGADALOM

Azok, akik rendszeresen gyakorolnak zen meditációt, vagyis a kolostori szerzetesek és emellett számtalan laikus csoport az egész világon, különböző nyelveken, naponta legalább egyszer elmondják a következő négy fogadalmat:

Az élőlények száma végtelen, fogadom, hogy mind megszabadítom.

A félrevezető gondolatok és érzelmek világa kimeríthetetlen, fogadom, hogy mind elkerülöm.

Az igaz tanok sora megszámlálhatatlan, fogadom, hogy mind megtanulom.

A felébredés útja felülmúlhatatlan, fogadom, hogy szüntelenül járom.

Ha jobban odafigyelünk ezekre a sorokra, fel kell tűnnie annak, hogy olyan dolgokat fogadunk meg, amelyek teljesítése teljesen lehetetlen.

Ez a négy mondat a zen szellemének összesűrítése, és egyben egy teljes életprogram. Nézzük meg közelebbről őket, először összességében. Hogyan tudnék véges életemben, véges energiámmal ilyen szuperlatívumokat, ilyen maximumokat teljesíteni? Nyilván sehogyan sem. Akkor miért fogadom meg mégis, hogy megteszem? Azért, mert így kötelezem el magam arra, hogy az utat, ha ráléptem, járjam is. Előttem a cél: tudom, hogy elérhetetlen, de mégis követem, és járom az utat. Egyik lépés a másik után, következetesen. Maga az út a cél: hogy szüntelenül járjam. Dogen zenszi, a 13. században a következő sorokat írta a szoto szerzetesrend főtemploma, az Eihei-ji bejárata fölél: „Ide csak azok léphetnek be, akiket az élet és a halál problémája érdekel. Akiket ez a

kérdés nem érint, azoknak semmi okuk ezen a kapun átmenni.”

A negyedik fogadalom tulajdonképpen magába foglalja, feltételezi az első hármát is. Mert hogyan járom az utat? Úgy, hogy megszabadítom az élőlényeket, valamennyit, beleértve magamat is. Hogyan szabadítom meg? Mit jelent szabadnak lenni? Mikor vagyok jó a másikhöz, mikor szeretem? Fontos kérdések, el kellene gondolkodni róluk, foglalkozni kellene velük. A téma külön elmélkedés sorozat tárgya kellene, hogy legyen.

A feladaton való munkát gátolják a félrevezető gondolatok és érzelmek: fogadom, hogy ezeket mind elkerülöm. Melyek ezek a félrevezető gondolatok és érzelmek? Kimeríthetetlenül sok van, kezdve a valóban súlyos drámai gondokkal, mint amilyen az önbizalom hiánya, elhíttetni magammal, hogy valamire nem vagyok képes, hogy senki sem szeret, feltételezni másról, hogy rosszat akar nekem, és így tovább, egészen az apró, hétköznapi gondokig.

Hogyan kerülhetem el őket?

A zazen alatt megpróbálom a tudatomat kiüresíteni, nem gondolni semmire, vagy valami nagyon semleges, banális feladatot adok elmémnek, például hogy számolom vagy egyszerűen csak figyelem a lélegzetemet. A nap folyamán gyakorlom a jelenlétet: itt és most. Arra koncentrálok, amit éppen teszek. Ha eszek, akkor eszek, ha olvasok, akkor olvasok, ha a buszmegállóhoz megyek, akkor a járásra figyelek, a lépéseimre, tudatosan érzékelem talpam alatt a talajt, a hideget, ami csípi az orromat. Nem menekülök a gondolatok elől, csak egyszerűen nem törődök velük. Nem arra figyelek, ami volt, se nem arra, ami lesz vagy lehetne, hanem érzékelem azt, ami van. Tudatosan élem a pillanatot.

Az igaz tanok sora megszámlálhatatlan, fogadom, hogy mind megtanulom. Ismét egy lehetetlenség. Hogyan tanulhatok meg megszámlálhatatlan tanítást? Mít értsek ezen a kijelentésen? A jó pap holtig tanul, mondja a magyar közmondás. Nincs záróvizsga, nincs diplomázás, nincs bizonyítvány arról, hogy készen vagyok. Nyitottnak és alázatosnak kell lennem. Tudom, hogy nem tudok mindent. De nem egyszerűen kritikátlanul szívok magamba minél több ismeretet. Az igaz tanokat akarom megtanulni. Amit holnap hallani fogok, megváltoztathatja azt, amit ma hiszek. A másik tudhat valamit, amit én még nem tudok. Az igazságnak több oldala van; nehéz, szinte lehetetlen a teljességet látni. „Vedd fel és nézd meg! Ha jó, tartsd meg, ha rossz, dobd el.” Ha bezárkózom a véleményembe, ha tévedhetetlennek tartom magam, nem ismerhetem meg, nem érthetem meg a másikat, magam előtt pedig elvágom a fejlődés, a szellemi gazdagodás útját. De a másik véglet sem megoldás. Ha ide-oda szaladgálok, örökké újabb utat keresek, egyikken sem fogok messzire jutni.

Összefoglalva: a végtelen számú élőlények (magamat is beleértve) megszabadítására szüntelenül törekszem, ennek érdekében kerülöm a negatív

gondolatokat és érzelmeket, de nyitott vagyok és kritikus, meg akarom ismerni az igaz tanokat.

A felébredés útja bejárhatatlan, fogadom, hogy szüntelenül járom. Fogadom: elhatároztam, akarom. Szüntelenül, mindig. Nemcsak ha kedvemre van, ha van rá időm, hanem igenis mindig találok rá időt, beiktatom az életembe. Nemcsak a zazen, a meditációt, hanem a munkámat is úgy végzem, és úgy pihenek, úgy szórakozom, hogy szem előtt tartom az összes élőlény megváltását. Nem vagyok a csúcson, nem ragyog fejem körül glória. Az út bejárhatatlan, de mégis szüntelenül járom. Miért? Az összes élőlény megváltásáért.

A zen kolostorok nem wellness klubok. A laikus közösségek sem.

Pontosság, önfegyelem, külső és belső rend és tisztaság. Fegyelem nélkül nincs spirituális út, fegyelem nélkül nincs szabadság. Ez ellentmondásnak tűnik. Pedig csak a rám kényszerített fegyelem gátolhatja a szabadságomat. Az önként, belátásból, meggyőződésből vállalt fegyelem kiszabadít kényelemszeretetem, lustaságom, önzésem börtönéből. Ugyanakkor az öröm, a jó közérzet nem tilos. Mindennek meg van az ideje. Az egyik legnagyobb keresztény misztikus, Avilai Szent Teréz ezt igen tömören így fogalmazza meg: ha böjt, akkor böjt, ha peccsenye, akkor peccsenye.

A cél ugyan nem önmagunk megváltása, önmagunk boldogítása, de egy egészséges közösségben (szanszkritül: szangában), ahol mindenki elsősorban jóindulattal, segíteni akarással, toleranciával és nem elvárással fordul a másik felé, ott, ahol mindenki szüntelenül azon fáradozik, hogy szeretetet adjon, ott mindenki kapni is fog szeretetet. Csak egy ilyen csoportban generálódhat annyi pozitív energia, ami önmagában is mint közösség, de tagjain, mint egyéneken keresztül is módosíthatja a társadalmat mozgó energia minőségét.

Manapság elterjedt vélemény, hogy mindenki elsősorban önmagáért felelős. Igaz, hogy a világot nem tudom megváltoztatni, csak önmagam. De azt is tudjuk, hogy minden mindennel összefügg és minden kölcsönhatásban van. Sein ist mitsein: a lét együttlét, pontosabban egymással lét. Egy közösség szellemiségét minden tag viselkedése formálja. Minden cselekedetünknek, gondolatunknak következménye van.

Az üres tükörben a kolostor előljárója megszidja Jan szant, mert robogóját figyelmen kívül vezette, kiegészítve az eseményt egy fiktív történettel:

- A koanok tanulmányozása – mondta – annak megértéséhez vezet, hogy a világon minden összefügg. Minden lényt láthatatlan szálak kapcsolnak egymáshoz. És mindenki, aki felismerte ezt az igazságot, figyelni fog, tudatosan tesz mindent, amit tesz. De te nem vagy ilyen.

- Nem? – kérdeztem udvariasan.

- Nem – mondta az előljáró. És elégedetlenül nézett rám.

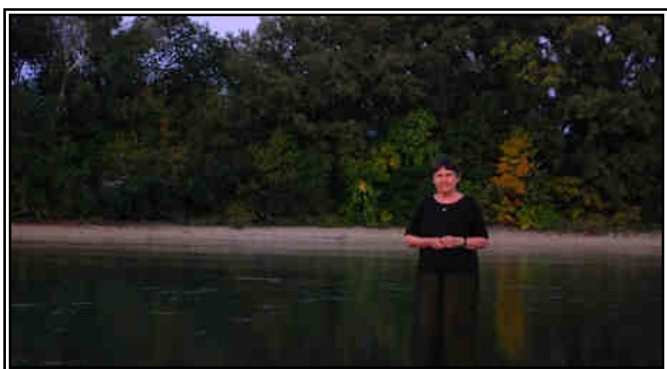
A múltkor láttalak, amint befordultál egy utcasarkon, és nem tetted ki a kezedet. Figyelmenlenséggeddel arra kényszerítetted egy teherautósofórt, aki véletlenül mögötted haladt, hogy a járdára hajtson, erre föl egy gyerekkocsit toló hölgy nekiütközött egy nagy kereskedelmi társaság igazgatójának. Ez amúgy is rossz hangulatban volt, és elbocsátotta az egyik alkalmazottját, akit egyébként talán

megtartott volna. Ez az ember pedig aznap este leitta magát, és megölt egy fiatalembert, akiből zen mester lehetett volna.

Ha megfontoljuk ezeket a gondolatokat, akkor talán bárhol és bármikor nagyobb felelősséggel, empátiával, toleranciával, fogunk a környezetünk felé fordulni.

A világ olyan, amilyenné formáljuk. A „világ” individuumok összessége. Elsősorban magamat tudom formálni. A csendben, fegyelmekkel, rendszeresen történő ülés által valami történik velem, bennem, benned, bennünk. Légy türelmes és kitartó, és bízzál az eredményben, még akkor is, ha lassan mutatkozik meg. Ajándékozzuk meg egymást jelenlétünkkel.

„Hol ketten vagy hárman az én nevemben összejöttek, ott köztetek vagyok.”

SZ. KISS MÁRIA

A SAJÁT KUDARCAINK SEGÍTENEK ABBAN, HOGY MÁSOKAT MEGÉRTSÜNK LÁTOGATÓBAN A PÁLHEGYI HÁZASPÁRNÁL

Tavaly ünnepelték az ötvenedik házassági évfordulójukat, öt gyermekük és tizenöt unokájuk van, jó negyedszázada foglalkoznak házasság gondozással, de Pálhegyi Ferenc és Gede Livia ma sem gondolja, hogy mintaházasság lenne az övék. Vallják, hogy naponta küzdeni kell a másikért, a kapcsolatért, és ha mindezt Isten vezetésével tesszük, az áldás nem marad el.

A Budapest-Torockó téri református lelkészi hivatalban beszélgetünk, ahová a házigazda tájékozottságával kísérték be. Mióta járnak ebbe a gyülekezetbe?

Pálhegyi Ferenc: Régebb óta, mint ahogy egymást ismerjük. Én 1950-ben itt konfirmáltam Joó Sándornál. Sepsiszentgyörgyön születtem, a bécsi döntés után Brassóba, majd Besztercére költöztünk. Apám 1944 őszen katona volt a Dunántúlon, így édesanyámmal Budapestre jöttünk a rokonainkhoz, hogy közelebb legyünk hozzá. A főváros ostromát is itt éltük át, a hűgom az óvóhelyen született.

Még 1945 tavaszán került a kezembe anyám Bibliája, amelyet a Jelenések könyvének kezdtem el olvasni. Ezt senkinek sem ajánlom, de engem lenyűgöztek az apokaliptikus képek – bár nem értettem őket, a megélt borzalmak miatt közel álltak hozzám. Aztán Makón, a Bethánia Egyesület által szervezett vasárnapi iskolában tizenkét évesen megtértem. Apám 1948-ban került haza az orosz hadifogságból; ekkor már együtt érkeztünk Budapestre. A Húvösvölgyben kaptunk lakást, és ez a templom volt a legközelebb hozzánk. **Gede Livia:** Mi debreceniek vagyunk, de az otthonunkat bombatalálat érte. Egy vidéki nagynéném fogadott magához bennünket néhány évre, amíg anyukám Budapesten jó állást és hármunknak albérletet nem talált. Édesanyám a háború után, az ébredési mozgalom idején jutott hitre, ezután kezdtünk el Joó Sándor gyülekezetébe járni.

Zuhog vagy szemerkél

Ezek szerint itt is ismerkedtek meg. Esetleg klasszikus „ifis szerelem” volt az önöké?

P. F.: Miután 1956-ban szétesett a gyülekezet ifjúsági csoportja, Uray Gézával, aki a legjobb barátom volt, elkezdtük újjászervezni. Joó Sándortól elkértük a keresztes anyakönyveket, elindultunk látogatni, és 1957 őszen már ifjúsági csendesnapot tartottunk. Itt az egyik lány egy időre eltűnt a csoportból. Amikor előkerült, örömmel újságolta, hogy Sándor bácsival beszélgetett, és átadta az életét Krisztusnak. Gede Livia volt, a későbbi feleségem...

G. L.: Egyébként nagyon visszahúzódó lány voltam, tizenhét évesen konfirmáltam, és utána is csak a templomig jutottam. Hívtak ugyan a lányok ifire, ám mindig arra hivatkoztam, hogy tanulnom kell. Egyszer anyukám is mellettem állt, és előtte nem mertem nemet mondani, így aztán kelleltlenül, de elmentem. Meglepett a kedves fogadtatás, jól éreztem magam, és ott ragadtam. A csendesnap után elkezdtünk egyre többeket hívogatni, sőt a szomszédos budahegyvidéki ifi megalakulásába is besegítettünk.

Vagyis a közös szolgálat érett lassan házassággá?

P. F.: Hát, én jól emlékszem egy pillanatra, amikor a templomból jöttünk kifelé, Livia előttem vagy tíz méterrel, és a tekintetünk találkozott. No, attól nem tudtam szabadulni...

G. L.: Pedig akkor csak ismerősként odabólintottam neki egy köszöntést. Nem gondoltam semmi egyébire, hiszen úgy tudtam, hogy vőlegény. Meg is lepődtem, amikor később megkérdezte tőlem, hogy hazakísérhet-e. Azonnal rávágtam, hogy miért engem akar kísérgetni, amikor menyasszonya van.

P. F.: Valóban volt a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán, ahová jártam, egy komoly kapcsolat, amely ekkorra már fölbomlott. Felajánlottam hát Líviának, hogy

tisztázom a helyzetet hazáig. Amíg a Torockó térről a Margit híd pesti oldaláig jutottunk, elmondtam a védőbeszédemet a zuhogó esőben.

G. L.: Ami persze csak szemerkélt.

P. F.: Íme, még a közös élményeinkre is másképpen emlékezünk... Egyszer erről úgy nyilatkoztam, hogy zuhogott az eső. Lívia rögtön szóvá is tette, mert szerinte az eső csak szemerkélt.

A nézetkülönbségeknél maradva: talán a legnehezebb a hozott mintáink és az alapvető személyiségjegyeink eltéréseivel szembesülni, hiszen minden napunkban, minden viszonyulásunkban előtűnnek. Önöknek mennyire különbözik az alaptermészetük?

P. F.: Nagyon. Lívia precíz, pontos, rendszerető – én kevésbé vagyok aprólékos, inkább nagyvonalúan, elméleti szempontból szemlélek sok mindent. Az életritmusunk szerint én hajnali pacsirta vagyok, ő éjszakai bagoly. Hozzáteszem: olyan házasságot még nem láttam, amelyben két ember mindig mindenben ugyanolyan lett volna. Egyébként kétségbeesnék, ha egy reggel úgy ébrednék, hogy a feleségem ugyanolyan, mint én. Az a fontos, hogy naponta küzdeni kell a másikért és a kapcsolatért.

G. L.: Fel kell fedni a különbségeket és a konfliktusforrásokat is ahhoz, hogy egységre jussunk.

Egyetértetek, de úgy vélem, a párok többsége nem a különbségekre összpontosítva indul neki a közös életnek. Önök milyen gondolatokkal vágtak neki a házasságnak?

G. L.: Természetesen igyekeztünk mindenben előre megegyezni. Megállapodtunk, hogy Feri a szakmájában áll helyt, én meg majd a gyerekeket nevelem. Gimnazistaként vonzott a művészi pálya, hiszen apukám, aki háromévi házasság után elhagyott bennünket, három hangszeren játszott. A fényképe ma is látható az Operaház emlékfalán. De ezt a vonzalmat könnyedén feláldoztam, családot akartam – talán azért, mert egykeként nőttem fel. Gyógypedagógusi diplomát a gyesen töltött közel tizenhat év vége felé szereztem.

„Két külön világ lettünk”

Feri bácsi ekkor már a főiskolán dolgozott.

Tanítványa lett a férjének?

G. L.: Nem, mert én logopédia szakot végeztem, ő pedig a látássérült szakosokat tanította, illetve személyiség-lélektant, gyógypedagógiai pszichológiát oktatott. Amikor megkaptam a diplomámat, boldog voltam. Mindig is nagy álmom volt a tanítás! Két év után azonban be kellett látnom, hogy az otthonom is, a munkám is teljes embert kíván. De amíg az iskolában bármelyik tanár tud helyettesíteni, a gyerekeimnek nem lesz más anyjuk. Így inkább visszatértem hozzájuk, és csak egy négyórás állást vállaltam: műszaki rajzolóként dolgoztam, hogy valamicskét enyhítsem az egy keresetből élő családunk gondjait.

Ennyi időre már sikerült elszakadnom otthonról, mert a második gyerekünk születése után hozzánk költözött anyukám, és néhány évig még a nagymamám is velünk lakott. Négygenerációs családukban – az általános vélekedésekkel ellentétben – békés, harmonikus, bár

igen mozgalmas hétköznapiakat éltünk. Az évek gyorsan elrepültek, és egyszer csak arra eszméltem, hogy serdülők vesznek körül, akikkel már nem olyan könnyű az együttműködés, mint eddig.

P. F.: Én viszont továbbra is meg voltam győződve arról, hogy az anya dolga a gyerekekkel foglalkozni.

G. L.: Ekkor egy komoly hibát követtem el: a férjemet kezdtem okolni. „Mindig a munkáddal törődsz, és soha nem vagy itthon!” – vágtam a fejéhez rendszeresen. Rendkívül rossznak tartom ezt utólag, ráadásul akkor sem hozott eredményt, sőt a férjem inkább menekült a számonkérő elmarasztalások elől... A szemrehányások közepette sajnos még a serdülőink érdekében sem tudtunk együttműködni.

P. F.: Mindezt én úgy éltem meg, hogy a feleségem nem támogat, nem érdekli őt a szakmám... És lassan két külön világ lettünk. Húsz év házasság után!

Azt gondolnánk, hogy két hívő, szolgáló keresztény ember kapcsolata nem juthat el idáig. Így többszörös kudarcként élhették meg, hiszen a házasságuk minősége a hitük fokmérője is lehetett valamiképp.

P. F.: Kiderült számunkra, hogy két hívő ember házassága még nem hívő házasság. Erre a felismerésre azonban nem magunktól jöttünk rá. A legidősebb lányunk párja révén megismerkedtünk a Timóteus Társasággal, ahol egy házaspár, Mike és Kati hetente beszélgetett velünk házassági témákról, egy teljes éven át. Rá kellett jönnünk, hogy évtizedek óta olvastuk a Bibliát, szolgáltunk is, mégsem ismertük Isten azon alapigazságait, amelyek a házasságra vonatkoznak. Mindaddig azt gondoltam, hogy tudok segíteni magunkon, hiszen ez a szakmám. Azóta állítom – mert megtapasztaltuk –, hogy a pszichoterápia tüneteket kezel, Isten ígéje viszont gyógyít. Ezt a felismerést pedig tovább akartuk adni, így született meg a házassággondozó szolgálatunk.

G. L.: Úgy gondoltuk, hogy a saját szenvedéseink és megoldásaink, a konfliktusok, amelyeken Isten átvezetett bennünket, segítenek abban, hogy mások hasonló problémáit megértsük. Mi már tudjuk az irányt, ezt megmutathatjuk a bajban lévőknek.

Hogyan gyógyult ez a beteg kapcsolat az alatt az egy év alatt?

P. F.: Jól emlékszem arra a jelenetre, amikor hároméves lányunk elmélyülten babázott, és többször hangosan ismételte: „Papa, papa, ne mondd azt, hogy hagyj békén!” Belém hasított, hogy milyen gyakran mondom én ezt neki. Lassan világossá lett számomra, hogy a gyereknevelés kétemberes feladat, amelyből nem vonulhatok ki, mert az én felelősségem is, hogy mi lesz a gyerekeimmel – akkor is, ha a feleségem tölt több időt velük. Lívia is honnan tudná, hogy szeretem, ha nem fordítok rá elég figyelmet?

G. L.: Nagyon egyedül éreztem magam, és noha szerettem a férjemet, sokszor haragudtam rá. Megdöbbenett, hogy ellenségemnek tekintettem azt, akit a legjobban szeretek, és ezzel magamnak is fájdalmat okoztam. De nem volt kihez vinnem a haragomat, csak Isten elé. Megtapasztaltam, hogy ha „nincs is emberem”, Istenem akkor is van, mert a házaspári magányból egyedül nem lehet kitörni. És ez az Isten a férjemnek is megmutatta az utat, sőt: az első lépést ő tette meg. Csodálatos élmény volt megtapasztalni, amint

Isten hatalma és az ember Istennek való engedelmissége összetalálkozott!

P. F.: Persze a későbbiekben is volt köztünk morgás, a morgásért bocsánatkérés... De a legfontosabb bibliai tanítást, hogy „Rendeljétek alá magatokat egymásnak”, elkezdtük gyakorolni. Ez annyira idegen az emberi természettől, hogy csak Istennek engedelmeskedve lehet megvalósítani.

G. L.: Magam is csodálkoztam, amikor megtapasztaltam: ha Isten előtt mindkét fél megteszi a maga kis lépését annak érdekében, hogy együtt tudjanak haladni, akkor azon tényleg áldás van. Ezt a titkot vittük magunkkal egy év után, és bő két évtizede igyekszünk másoknak is átadni.

A szeretet csodája

Az elmélet mindig a gyakorlatban méretik meg. Mi változott a hétköznapjaikban?

G. L.: Azután mindig együtt vacsoráztunk, közben hosszan beszélgettünk a gyerekeinkkel, amíg ki nem repültek. Hetenként néhány órát vagy egy napot kettesben töltöttünk. Megbeszéltük a gyerekekkel, hogy ezután apa hozza meg a döntést az ügyekben. Eleinte ez nem ment könnyen nekem, folyton visszacsúsztam a régi gyakorlatba, hiszen addig mindenki helyett én intézkedtem. Egyszer az egyik fiunk csendesen meg is jegyezte – amikor el akart menni szilveszterezni, és én hirtelen rávágtam, hogy „Szó sem lehet róla!” –, hogy „Én a papát kérdeztem”. Elszégyelltem magam, bocsánatot kértem, és átadtam a szót a férjemnek.

És ő elengedte?

G. L.: Igen. Bár nem értettem egyet vele, nem vitatkoztam, mert az már Isten iránti engedetlenség lett volna. Aztán a fiam számára tanulságosan sült el az este, de az már egy másik történet... Egyébként pedig mindig imádkoztunk azért, hogy ha nem helyes az irányításunk, vagy ha a gyerekeink rosszul döntenek, akkor az Úr védje meg őket a rossz következményektől.

P. F.: Ma is előfordul olyan, hogy valamiben végképp más a véleményünk, de az a fontos, hogy jókedvűen értsünk egyet abban, hogy nem értünk egyet, mert a kapcsolatunk lényegesebb ennél. Persze türelmetlenné tehet, ha a párom másképp viszonyul valamihez, de Pál helyesen írja, hogy „*Viseljétek el egymást szeretetben*”.

G. L.: Sajnos a problémák a halálunkig elkísérnek, csak más-más ruhában jelentkeznek.

Ilyen probléma lehet a gyermekek párválasztása vagy több generáció együttélése. Nagycsalád lévén a „még rám szorulnak a gyerekeim, és már rám szorulnak a szüleim” helyzettel is meg kellett birkóznunk.

G. L.: Azt gondolom, hogy mindenkinek magának kell megküzdenie a nehézségeire adott válaszokért. Általában a gyerekeknek – a mieinknek is – még a jó példa is zavaró lehet, hiszen maguk akarják végigjárni a saját útjukat. Azt láttuk, hogy mind az öt gyermekünk felelősen választotta meg a párját, és

ragaszkodott a házasságához, bár sajnos van, amelyiküknek mégis fölbomlott.

P. F.: A generációs problémát azért nem éltük meg élesen, mert anyósom az én türelmetlenségemre olyan türelemmel reagált, hogy ezzel levett a lábamról. Kilencvenéves, kicsi, fizikailag erőtlen testében a Szentlélek ereje munkálkodott. Megéltük a csodát, hogy benne közel jött hozzánk az Isten valósága. Ahol ez nincs meg, ott kemény konfliktushelyzet alakul ki, mert a házastárs gyakran riválisnak érzi az idős szülőt. Ez ahhoz a féltékenységhez hasonló, mint amelyet az első gyerek születésekor az apa szokott érezni.

G. L.: De előfordul, hogy a társ szíve megindul, a keze megmozdul. Ilyenkor is a szeretet csodája változtatja meg a helyzetet... Egyébként a generációs problémákra is igaz, hogy Jézus nem ígért áldozatok nélküli életet. Isten a szeretetet állította első helyre a földön, azonban a szeretet áldozatok nélkül nem terem gyümölcsöt. Ám azzal együtt biztosan...

HEGYI BÉLA

HEINRICH BÖLL ÉS AZ EGYHÁZ

Nagy vihart kavart a hetvenes közepén a hír, amikor hivatalos római fórumokon a II. vatikáni zsinatról már egyre kevesebb szó esett, hogy Heinrich Böll kilépett az egyházból. Sokan cáfolták, köztük egyik-másik, vatikáni befolyással bíró kommunikációs csatorna is, hiszen – mint hangsúlyozták – „az egyházból nem lehet kilépni. Legföljebb úgy, ha valaki egy másik egyházba lép be, azaz vallást vált.” Mint ahogy Roger Garaudy francia filozófus tette, aki katolizált, majd csalódottságában a muszlimra tért át. Vagy akár Neumann János, aki élete vége felé a katolikus vallásban talált lelki megnyugvást. Edith Stein is vállalta a keresztséget, de Simone Weil már óvatosabb volt, ő megállt a küszöbön, kereszténynek érezte magát, noha a keresztvizet elhárította.

Az ellenkezője: az, hogy Róma fosztott meg valakit egyházi tagságától, mert ellent mondott a Szent Offícium vagy (finomított nevén) a Tanítóhivatal által kőbe véselt dogmáknak, elidegenedett a kötelező tanoktól, az exsecrációnak illetően gyakorlata végigvonul az egyháztörténeten. Anatómát hirdetett vele szemben, vagy hite nyilvános megtagadására kötelezte a teológiai disputáktól a kínzásokon át a máglyahaláláig – ismert tények a gnózisok és a gondolkodás autonómiájának hosszú küzdelmeiben. A német író azonban elszakadását komolyan gondolta. Kiáltó ellentét áll fenn – indokolta – az evangélium tanítása és az ezt hirdető egyház gyakorlati magatartása között. Elfogadhatatlannak tartotta azt a gazdagságot, amely Nyugat-Európa katolikus intézményeit jellemezte, és ugyanakkor a dél-amerikai, ázsiai és afrikai népeiséget mérhetetlen nyomorral sújtotta. Kifogásolta az úgynevezett „közéleti kereszténységet”, melynek eredete valójában a bismarcki időkig nyúlik vissza, elítélte a hitleri diktatúrában betöltött szerepét, majd ismételt kiegészését a „gazdasági csoda” háború utáni konformizmussával, mindvégig a hatalommal megbékélve, illetve kiegyezve (*S egy árva szót sem szólt*, 1953; *Biliárd fél tízkor*, 1961; *Egy bohóc nézetei*, 1963). Első gesztusként megtagadta az

egyházi adó kötelező fizetését – amit Németországban egyenesen a bérből vonnak le, s a munkáltató számlán továbbítja az egyházmegyei postafióknak -, és az összeget eljuttatta egy szegény dél-amerikai parókiának. Botrány, hogy az egyház sem a háborút nem tudta megakadályozni – nem élt a kiátkozás vagy a morális elítélés jogával –, sem a „jóléti társadalmat” nem tudta humanizálni.

Töretlen Jézus-hívő volt, a krisztusi értékrend szolgálattevője. Katolikus, azaz egyetemességben gondolkodó, de megrögzötten antiklerikális, mint Péguy, Lamennais és a barátja, Lacordaire, amíg a domonkos rend be nem fogadta őt, Max Jacob, Claudel, az öreg Brecht stb. Úgy vélte, hogy az ősi keresztény „Jó Hír” csak akkor lenne képes hatni vagy érvényre jutni a társadalomban, ha egy olyan vezetés képviselné az eklézsia közösségét, amely tekintéllyel bír, a Fölkent Igéjével és Praxisával száll szembe a hadsereg agresszivitásával, a katonai szolgálattal, a nagytökével, a média-manipulációkkal. Egy túl szervezett, folytonosan a struktúráját féltő egyház gyöngé és béna ehhez, mert állandóan önmagával van elfoglalva. A *Dr. Murke összegyűjtött hallgatásaiban* ezt írja: „Egy hangnak egyszerűen azt kell mondania: Isten – de egy templomakusztika nélküli hangnak kell lennie, úgyszólván egy másik akusztikai térben kellene szólnia.”

Reménykedett, hogy egyszer talán ez a konfliktus, ami a személyes hit és az intézményes vallásosság között fennáll, a Gondviselés segítségével megszűnik. Utolsó írásában, bár kívülállóként – köztük *Egy szolgálati út vége*, 1968 – először

fogalmaz meg egy, az emberiség maradványaira épülő, bizakodó utópisztikus világot. Boldogító világ lesz, magában hordozza mindannak tudatát, melyet az ókori görögök és latinok s később, két évezreden át, a keresztény lelkület megalkotott, amire akkor is, most is vágytak és vágnak az emberek, amiben hittek – mindezt sűrítve, mint a lét értelmének esszenciáját. Ezt az összetartó, mozgósító erőt, ezt a tükörszerű tudást nem ismerhetik azok, akiket megfertőzött az erőszak, a korrupció és a hatalom szelleme. Óriási szeretetförlényt, belső ellenálló akaratot, passzív szembeszegülést jelent.

A kölni érsekség 1985. július 18-án kelt nyilatkozatában a következőket közölte: „Július 19-én a bornheim-menti Szent Márton egyházközségben egyházi temetésben részesül. Köztudott, hogy Heinrich Böll kilépett a katolikus egyházból. A kölni érsekség általános helynöksége mégis úgy látja, hogy megvannak megtérésének az egyházjog által az egyházi temetéshez megkövetelt jelei. Heinrich Böll

halála előtt megkérte pap barátját (*Herbert Falkenröhl van szó, aki az író egész felnőtt életét odaadón végigkísérte – a szerző közbevetése*), hogy egyháziilag temesse el. Ez a pap a szent kenetet is kiszolgáltatta neki.”

A ZSIDÓK ÉS KERESZTÉNYEK EGYÜTT MENTHETIK MEG EURÓPÁT

Mit nyer Európa, ha megnyeri is az egész világot, de elveszíti saját lelkét? Európát az a veszély fenyegeti, hogy elveszíti saját lelkét – kérdezte Jonathan Sacks, a Brit Nemzetközösség ortodox főrabija Rómában, a Pápai Gergely Egyetemen 2011. december 12-én tartott előadásában Kurt Koch bíboros meghívására.

– Amit be szeretnék mutatni előadásomban – fejtette ki a rabbi – azok a piacgazdaság és a demokratikus kapitalizmus vallási gyökerei. Mindezt egy olyan kultúra hozta létre, ami telítve van a zsidó-keresztény örökséggel, és a piacgazdaság eredetileg ennek értékeit hivatott kiteljesíteni. Másodszor, a piac sosem hoz létre tartós egyensúlyt. Éppen ellenkezőleg: a piac maga aláassa azon értékeket, amelyek elhozták a virágzását és elsőbbséget adtak neki a „kreatív rombolás” folyamata által. Harmadszor, az Európa egészséges jövője politikailag, gazdaságilag és kulturálisan is a spirituális dimenzióval együtt képzelhető el. Vesd el ezt, és sokkal többet veszítesz!

A rabbi beszédében áttekintette a zsidóság és a katolikus egyház kapcsolatát, leszögezve: az egyáltalán nem volt problémamentes évszázadokon át, mígnem 1960-ban Jules Isaac be nem mutatta XXIII. János pápának a keresztény antiszemitizmusról készült összefoglalóját. Jött a II. vatikáni zsinat (annak is a Nostra Aetate kezdetű dokumentuma, amely az egyház és a nem keresztény vallások kapcsolatáról szól), és attól kezdve a katolikusok és a zsidók nem ellenségként, hanem barátként tekintenek egymásra, ami „az egyik legdrámaibb változás” a vallások és az emberiség történetében. Így aztán manapság a fő probléma nem a keresztények és zsidók kapcsolata. Ma az egyik oldalon a zsidók és keresztények állnak együtt, kéz a kézben, a másikon pedig az Európát „egyre inkább, egyre agresszívabban szekularizáló erők”.

– Ha Európa elveszti zsidó-keresztény örökségét, amiből történelmi identitása származik, valamint irodalma, művészete, zenéje, oktatása, politikája és, amint látni fogjuk, gazdasága legnagyobb teljesítményei, elveszíti önazonosságát és nagyságát, ha nem is azonnal, de még azelőtt, hogy ez a század véget érne. Amikor egy civilizáció elveszti a hitét, elveszti a jövőjét. Amikor visszanyeri hitét, visszanyeri jövőjét is. A gyermekeink miatt és az ő még meg nem született gyermekeik miatt is nekünk – zsidóknak és keresztényeknek, egymás mellett állva – meg kell újítanunk hitünket és annak prófétai hangját. Segítenünk kell Európának, hogy visszanyerje lelkét” – állította Sacks.

A főrabbi úgy vélte, „Európa pénzügyi helyzete jobb lenne ma, ha az emberek ismernék a Bibliájukat”. Sacks rámutatott: származásától függetlenül az emberi személy méltóságának tisztelete, a tulajdon tisztelete, a munka

tisztelete mind megtalálható a Bibliában. A kapitalizmusnak, ami vallásos értékeken nyugszik, ugyanezen vallásos értékek adják meg a határait is – mutatott rá Jonathan Sacks. Ugyanis a kapitalizmus sem tökéletes. A héber Biblia elutasítja a darwinista szemléletet. Ez az ókori görögök etikája, nem pedig az ókori Izraelé. A Bibliában a jóléti törvénykezés egészen kifinomult rendszerét találjuk, például hogy minden hetedik és 15. évben újrászűtik a javakat az egyenlőtlenségek megszüntetése érdekében.

A középkori zsidó közösségek apró jóléti államokat alkottak, amiben kis alapítványokkal segítették a szegény özvegyeket, a betegeket – emlékeztetett a rabbi. Mindez pedig teljesen önkéntes alapon történt, a közösség döntése alapján, minden kormányzati hatalom nélkül, sokszor formális jogok nélkül.

A piac összekapcsolódik – Daniel Bell szavaival – a „kreatív rombolással”; a kapitalizmus kulturális ellentmondásokat hordoz, és rombolja azokat az alapokat, amire épült. A saját jogán alapuló „rendszer” és ideológiává válik. A piac megadja a választás lehetőségét – aminek következtében a jó és rossz sokszor már nem jelent semmit, csak a vágyak kielégülését vagy ennek megghiúsulását. Az, hogy különbséget tegyünk ilyen-olyan vágyaink jó vagy rossz volta között, a piacon feleslegessé válik. Erkölcs helyett jogra alapozunk, a kérdés az lesz, mihez van jogunk, nem az, hogy mi igazságos, a homo sapiens felváltja a homo economicus, és a piaci fundamentalizmus irányít.

Sacks ezután hosszan taglalta a mostani gazdasági válság okait. A rabbi dicsérni kezdte a feudalizmust: a középkori földesúr – akármennyire is gyakori volt, hogy kizsákmányolta alattvalóit – mégis függött tőlük, azaz organikus kapcsolat állt fenn közöttük. A középkori földesúr érdekelt volt a birtokain lakók jólétében. Amivel Sacks szembeállítja a középkori földbirtok működését, azok a transznacionális vállalatok. Kinek felelősök a nemzetközi vállalatok? – teszi fel a kérdést. Sokszor nem is alkalmaznak munkásokat, kiszervezik a munkát jó messzire. Az ilyen vállalatok extrém mobilitása veszélyezteti a felelősségre vonás lehetőségét, hiszen végső soron mintha már a felelősséget is „outsourcingolni” lehetne. Ahelyett, hogy megbíznánk egymásban, a jogászaink biztosítékokat írnak a szerződésekbe. Ez történelmi eltolódás a bizalom gazdasága felől a kockázat gazdasága felé.

A piac nem a materializmusban gyökerezik, hanem a spiritualitásban. Nem rendszerekben kell megbízunk, hanem az emberek felelősségében. „Erkölcs, felelősség, átláthatóság, elszámoltathatóság, becsület és tisztesség nélkül a rendszer elbukik”. A jó életvitel a zsidó-keresztény hagyományban „nem kormányoktól, jogtól, rendőrségtől és szabályozó szervektől, bíróságtól és jogi büntetésektől függött”, hanem Istennek az ember szívében megszólaló szavától. A zsidók és keresztények tisztán megkülönböztették a jót és a rosszat. A zsidóknak és keresztényeknek – hangsúlyozza a brit főrabbi – nem

volt szüksége szabályozó szervekre ahhoz, hogy a közjóért dolgozzanak. Egyszerűen tudták, hogy felelősek a döntéseik és cselekedeteik következményeiért, még akkor is, ha jogilag nem vonják őket felelősségre. „Azok a társadalmak, amelyek az önérdeket a közjó elé helyezik, szétesnek. Aki azt hiszi, hogy a liberális demokrácia és a szabadpiac megvédhető pusztán a joggal és a szabályozással, a kötelesség és erkölcs bensővé tétele nélkül, tragikusan téved.”

Sacks szerint „a fogyasztói társadalom arra bátorította az embereket, hogy az a pénzt költsék el, amivel nem rendelkeznek, olyan dolgokat vegyenek, amire nincs szükségük, és olyan boldogságot akarjanak elérni, amit nem tudnak fenntartani. Ki a gazdag? Az, aki élvezi meglévő javait. A fogyasztói társadalom épp az ellenkezőjét mondja. Ki a gazdag? Az, aki megveheti, amije még nincs.”

Jonathan Sacks felidézte apja emlékét, aki Lengyelországból menekült el, „ismerte a szegénységet és megélte azt”. De ettől még gazdag spirituális és kulturális élete volt, szerette a klasszikus zenét, a festészetet, a zsinagógát és a zsidó hitét. Hogy védte meg magát a judaizmus? – tette fel a kérdést a rabbi. Öt olyan dolog segítségével, amit a kereszténység is magáénak vall, és amelyek évszázadokon át mentesek voltak a piaci logikától – válaszolja. Ezek pedig a szombat (kereszténységben a vasárnap), a házasság és a család, az oktatás („a piac szolgálja az oktatást”), a tulajdon eszméje és a jog. Mindez nem képezte gazdasági számítás tárgyát: a zsidó vallás (a keresztény is) azt mondta a piacnak, eddig és ne tovább.

A zsidó vallás és a kereszténység mindig is elutasította azt az elképzelést, hogy a piac kormányozza az egész életünket, mivel a piac csak életünk egy szeletét kormányozza. „Vannak olyan dolgok, amelyek emberségünk alapját adják, és nem mi hozzuk létre őket; hanem sokkal inkább azoktól kapjuk, akik előttünk éltek, és Istentől magától.” Amikor minden, ami számít, adás és vétel tárgya lehet, akkor a piac aláássa saját létezésének alapjait – figyelmeztetett Jonathan Sacks.

„Manapság Európa szekulárisabb, mint a kereszténység előtti Róma utolsó napjaiban, a bűnös pedig az agresszív tudományos ateizmus, ami süket a hit zenéjére; a beszűkült materializmus, ami vak az emberi lélek képességeire; a nemzetközi vállalatok, amelyek kontrollálhatatlanok és erősebbek a nemzeti kormányoknál.”

Jonathan Sacks előadása zárásaként kifejezi egyetértését XVI. Benedek pápával. „Van egy alapvető kifejezés, amit gyakran használ XVI. Benedek pápa: kreatív kisebbség. Ha van valami, amit tudnak zsidók, az az, hogy miként legyenek kreatív kisebbség. Azt indítványozom, hogy a zsidóknak és katolikusoknak együtt alkossanak kreatív kisebbséget. Egy duett mindig erősebb, mint egy szóló.”

A recesszió idején Jonathan Sacks szerint helyre kell állítanunk az olyan ár nélküli értékek jogos helyét a társadalomban, mint a házasság, a család, az otthon, a szülők és gyermekek közösen eltöltött ideje, a személyes barátságok, amelyekre a közösségek épülnek, és terjeszteni kell Isten áldását.

Sacks beszédét így zárta: „Az eurót stabilizálni egy dolog, meggyógyítani a kultúrát, ami körülveszi ezt, az másik. Egy olyan világban, ahol az anyagi értékek jelentenek mindent, a lelkiek pedig semmit, nincsenek stabil államok, sem jó társadalom. Itt az idő, hogy helyreállítsuk a zsidó-keresztény etikát, ami szerint az emberi méltóság az istenképiségből fakad. Amikor Európa helyreállítja lelkét, helyreállítja jólét-teremtő energiáit is. De először arra kell emlékeznünk: az emberiséget nem a piacok szolgálatára teremtették. A piacot teremtették az emberiség szolgálatára.”

A pápa által sokszor használt kifejezés – „kreatív kisebbség” – egy angol történésztől, Arnold Toynbee-től származik (1889-1975), aki a történelemtől írt nagy munkájában a civilizációk életéről szólva azt írta, hogy a civilizációk sokkal inkább belső hanyatlás miatt omlanak össze, semmint külső támadás következtében. Azaz nem meggyilkolják őket, hanem öngyilkosok lesznek. A „kreatív kisebbségek” azonban – mint Toynbee írja – proaktívan reagálnak a civilizációs krízisre, aminek következtében az adott civilizáció tovább nőhet. Ilyen proaktív reakció volt az egyház válasza a Római Birodalom ötödik századi összeomlására. Az egyház ebben a krízisben azon igyekezett sikerrel, hogy megőrizze a Róma, Athén és Jeruzsálem bölcsességét és törvényeit. A nyugati civilizáció nem csupán megmenekült, de gazdagodott is azáltal, hogy a keresztények ilyen kreatív kisebbségként viselkedtek – véli Toynbee. A pápa szerint a keresztényeknek most is ilyen kreatív kisebbségként kell átmenteniük a nyugati civilizáció örökségét.

ORBÁN PÉTER

HISZI, HOGY VAN! – VALLJA, HOGY ÉL?

Jonathan Sacks úr szemléletét egysíkúnak érzem ebben az előadásában.

„Ószövetségi látásmód” tükröződik a gondolatvezetésén és következtetésein: vallja, hogy Isten VAN, de következtetése alig tükrözik, hogy ISTEN ÉL (= jelen van – itt és most!).

Rabbi úr Benedek pápát is idézi, de nem a mondanivalója szempontjából forradalmi jelentőségű írás „Deus charitas est” gondolatait. Ebben ugyanis így tanít a pápa:

„A keresztény lét kezdetén nem egy etikai döntés vagy egy nagy eszme áll, hanem a találkozás egy eseménnyel, egy személlyel, aki életünknek új horizontot, s ezáltal meghatározott irányt ad.”

Majd később: „Az Újszövetség igazi újdonsága nem az új eszmék, hanem Krisztus személye.”

Be kell látnom, hogy az én gondolkodásmódomon, életemen, de az általam ismert legtöbb keresztény barátomén sem üt át az Új Szövetség valódi örömhíre: legjobb esetben hisszük, hogy Isten VAN – de nem valljuk (és még kevésbé éljük), hogy Isten ÉL!

Mindmáig ószövetségi a szemléletünk, amely az „ész” elsőbbsége alapján a törvénytéljesítésre épít, miközben Pápánk arról beszél, hogy Isten valós Személy (akihez a szívünkön keresztül vezet az út), és ez az igazi különbség Ószövetség és Újszövetség között!

De hát hol lehetnek ennek a különbségnek a gyökerei?

Villámcsapásként ér a felismerés:

- paradicsomi állapot = a szív királysága (s ez jelenik meg újra az Újszövetségben);
- kiüzetés utáni lét = az emberi ész uralma (s ez uralkodik ma a világban)

A paradicsomi lét talán abban különbözik a kiüzetés utáni állapottól, hogy a paradicsomban az ember képes volt az élő Isten személyes jelenlétében lenni, vele együtt lenni, s Istenét a szeretet útján a szívével ragadta meg.

A kiüzetéstől mindmáig szívünk helyett az eszünkkel igyekszünk felfogni a világot, s benne Istent. Ám ezen a módon legjobb esetben is csak az „ószövetségi szintig”, a törvény-felismerésig, törvénytéljesítésig juthatunk el, s következtetéseinknek, megoldásainknak nem „tényezője” a jelenvaló Isten.

Benedek pápa fent idézett megállapítása utalhat az „elvesztett Éden” istenkapcsolatára, az Isten szívvel való felfogására is: ne kótáblákat, törvényeket, szabályrendszereket keressetek, hanem élő, valóságos Személyt, Jézust!

Őt kövessétek, mint ahogy a gyermek a szülőjét leutánozza, az apa-anya mozdulatait, hanghordozását, egész viselkedését lemásolva, AZONOSULVA a szeretett személlyel.

(Ugye így már sokkal könnyebben érthető, miért is mondja Jézus, „Ha nem leszek olyanok, mint ez a gyermek...” /Mt. 18,3/)

A Rabbi úr előadása alapján (több dologban is tőle eltérően vélekedve) az alábbi következtetésekre jutottam a paradicsomi létezési mód és a „máig tartó” kiüzetett élet különbségéről.

1. A paradicsomban a szívével viszonyulhatott az ember Istenéhez, AKI a teremtett ember ÉLETE volt. A teremtett ember Teremtőjével élt.
2. Jött a kígyó és a „mérlegelés szabadságát” ajánlotta az embernek..., aki talán így kezdett el „gondolkodni”, s Istene parancsával szemben az ördög „felültette” az első „megéri - nem éri meg” döntési helyzet primitív libikókájára. Ennek a gondolkodási folyamatnak a vége az első „téves következtetés” lett, aminek egyik eredményeként az ember elveszítette a Paradicsomot, vele a személyes Isten közvetlen közelségét, s elveszítette az Isten felfogására teremtett szerve, a SZÍV működési elsőbbségét.
3. Éden után kiüzetve, az ember megtarthatta máig töredékes tudását, az emberi ÉSZ „főnségét”. Az istenadta szív szárnyalását így cserélte poros és keserves gyalogútra.

A „szív alternatíváit” hiányolom Jonathan Sacks úrnak ebből az előadásából, „földiesen okos” megállapításaiból.

Igen, talán azért nincs benne, mert ő még „ószövetségi ember”. De kell legyen, aki kimondja, hogy amire a Rabbi úr utal, az nem csupán egy békebeli, istenes európai kultúra, hanem ahogy Benedek pápa kimondja: közöttünk

élő valóságos Személy, a megtestesült Isten, Jézus Krisztus!

Legyünk tudatában az „Örömhír” mibenlétének!

Legyünk tudatában annak, hogy képesek vagyunk az Isten által újjáteremtett szívünkkel (Ezékiel 36,26) az „édeni megismerésére”!

A szív megismerése, nem nehéz, nem bonyolult. Annyira emberre szabott, hogy úgy mondhatnánk: **MAGÁTÓL ÉRTETŐDŐ!**

Valahogy így tudom elképzelni a szív megismerését, a szív imáját, a szív találkozását Istennel is! Valahogy így működhet, azzal a lényegi különbséggel, hogy a fenti, emberi példában én-te-mi generáljuk az emléket és a szívbéli kapcsolatot, míg reménységem szerint az Isten-kapcsolatban a bennünket személyesen ismerő és szerető **SZEMÉLYES VÉGTÉLEN** lép be a lelkünkbe. Ennek hatása, élménye, öröme, nem leírható.

Az Újszövetség örömhíre kétezer év óta létezik, adott, **VAN!** Az Isten emberré lett és jelen van az Éden utáni emberi létben is! Az Isten alkotta szívünk is adott, hogy felfoghassuk Őt.

Íme, „Vezérelvek” az Éden utáni élethez, a szívünkön keresztül megvalósuló Istenkapcsolathoz.

Loyolai Ignác: Vezérelv és alapigazság

Az ember arra van teremtve, hogy Istent, a mi Urunkat dicsérje, tisztelje és szolgáljon neki, és ezáltal lelkét üdvözítse.

Minden egyéb a föld színén az emberért van teremtve, és azért, hogy segítse őt a cél elérésében, amire teremtve van.

Ebből következik, hogy az embernek ezeket annyira kell felhasználnia, amennyire céljai elérésében segítik, és annyira kell megválnia tőlük, amennyire akadályozzák abban. Szükséges ezért, hogy közömbösekké tegyük magunkat minden teremtménnyel szemben

ami szabad akaratunk döntésére van bízva és nincs neki megtiltva.

Úgyannyira, hogy a magunk részéről ne akarjunk inkább az egészséget, mint a betegséget a gazdagságot, mint a szegénységet, a tiszteletet, mint a gyalázatot, a hosszú életet, mint a rövidet, És következetesen így minden másban; egyedül azt kívánva és választva ami jobban elvezet minket a célba, amire teremtve vagyunk.

Nagybőjt lévén szeretettel küldöm minden olvasónak (véltetően többen ismerik is) Loyolai Szent Ignác legkedvesebb negyed óráját:

<http://www.jezsuita.hu/lelkiseg/examen/bevezeto> .

Kitűnő alap lehet lelkiismeretvizgálatra (felkészüléssel a szentgyónásra), hogy az ne csupán egy „menedzser riportja” legyen (beszámoló a „Vezetőnek”, ószövetségi alapon), hanem **TALÁLKOZÁS** a végtelenül szerető Istennel.

Érd, 2012. február 26.

GYURKOVICS TIBOR

A CSAPAT BECSÜLTE

Gyermekkoromban (hol is másutt? Lassan úgy van az ember, hogy mindent a gyermekkorából

származtat. Ez a kiindulópont – legyen az tanya, kisváros, előkelő gimnázium vagy *bujdosott bunker* –, mint valami szörnyű és fönséges táncban, tangóban, csak innen tudja megtenni a szállongó lépéseit az igazság felé. A gyermekkorban minden megtörténik. Csak utóbb rá kell jönni. Innen a kiindulópont szerelmeink, eszméink, harcaink felé. Mert még nem szabták ránk a felnőttek erőszakos játékszabályait? Vagy egyszerűen marhák és ideológiátlanok voltunk? Vagy csak tiszták? Lelkendezők?)

Szóval... gyermekkoromban volt egy csapatunk. Afféle harci csapat, egyszerűen arra szolgált, hogy együvé tartozunk. A Rákospatak partján. Kidüllesztett mellel járunk, csatajeleneteket rögtönözünk (miközben rajongva és ámuldozva figyeltük az égszínkéék bombázókat a még kekebb égboltozaton), hadinaplót vezessünk, kifigyeljük gyönyörű Várady Ilonka vagy Bangha Edit gyönyörűséges tízéves hajadonok lépteit és őzbarna szemét, szóval az volt a lényege, hogy együvé tartozunk.

Tartoztunk is mi együvé, ahogy csak lehetett, ameddig lehetett. Az erősebb volt az erősebb, az okosabb az okosabb, tulajdonképpen gyermekded demokráciában leledztünk, az értékek természetes rendjében, egyik parancsnok lett, másik közlegény, de lelkesen. Együtt volt a csapat,

nem kellett külön iskolatanács, se Sandokan, de még talán Isaura sem.

Magunk közt intéztünk mindent, *mondom*, valami tündéri demokráciában.

A Rákospatak partján éltünk, emlékezetem szerint a csapat neve is „Rákos” volt, nem Rákosi, félreértés ne essék, hol volt ő még akkor közülünk! Na, a rákosparti „Rákos” csapat élte is a maga csapat- és egyéni életét, vígan, szerelmesen (különös tekintettel a hasonkiskorú leányok tekintetére), a Rákospatak inenső és túlsó oldalán, attól függött, honnan szemlél-tük, midőn fölmerült a rettentő kérdés, kié is a Rákospatak! A bal oldaliaké vagy a jobb oldaliaké? Mondanom se kell, hogy nem politikai–parlamentari irányzat szerint, hanem egyszerűen földrajzilag. Kik jönnek át, vagy kik mennek át? Kik az inensők, kik a túlsók? (Mondom, hogy minden a gyermekkorból származik!) Emlékezetem szerint a város felé esett öt vitéztag, a határ felé hat vitéztag.

El is verekedtünk, bunyóztunk ezen egy darabig, kedves, emberi csíhi–puhival, s ki nem nyomva egymás szemét, végül mindig valami öklendeztető békepípát elszíva (száraz kukoricalevél volt a magunk faragta szűk pipákba belegyömöszölve), mélyen meghajolva elbúcsúztunk egymástól, de a többi csapattal szemben mindig egységesek voltunk. Ilyenkor megszűnt a jobb és bal oldal, túli, inneni különbségtevés, mert mi egy csapatba tartoztunk, a Rákos–csapatba, s akkor életre–halálra, váll–váll mellett rohamoztuk – példának okáért a csősz kunyhóját vagy a gyeptéglázók budiját.

Hiszen végeredményben igencsak szerettük egymást.

Eldemokráciáztunk volna ki tudja meddig, ha egy alkalommal meg nem jelenik a túlsó parti csapat egyik tagjának a tagbaszakadt édesapja. S nem ordít reánk:

– Mit képzeltek ti? A fiamat nem veszíte be a vezetőségbe (így mondá), s hallom, hogy a „Rákospatakért” kitüntetés sem akarjátok neki megadni? (Mögötte állt a fiú, rákotalanul.) Az én fiam, az én fiam... – és ekkor komoly könnyeket hullatott ezen apa, hogy a komoran egybegyűlt gyereksereg meghatódják. – Majd meglátjátok, majd meglátjátok... – rázta öklét a jótét apa és elrohant. Mi annyira megrendültünk, hogy egy hét múlva fűszálakból és csöppnyi babérlevelekből fontunk egy koszorút a fiának (aki egyébként rendes és fél–málé gyerek volt, és jobban szégyellte a kitüntetést, mint az eddigi jól megérdemelt és bevált sorsát), persze, finom tehénlepényt is kevertünk a fűszálak közé, hogy olyan volt, amikor a fejére tettük, mintha az ülepére tettük volna – hiszen a gyermeki kedély huncut, és igazságra szomjazik. Ő maga égette el a „fanyar” kitüntetést egy következő nyári éjszakán. Bölcsen úgy fejezte ki magát: „Övön alul kaptam a kitüntetést.”

A másik nagy eset még övön alulibb volt, valóban a derék alatt.

Nem akarok gyermekfilozofálni, de tessék elhinni, hogy a legnagyobb baj a személyi sérelem. Ebből áll a világ. Én nagyobb voltam, nekem nagyobb van... én

jobban értem... én áttekintem... én... *nem* vagyok az, akinek te mondasz... – és így tovább.

Egy időben nagyon tagadtuk a személyiség jelentékeny szerepét, a Plehanov szerintit, mert Sztálin nagyon nem szerette, hogyha a személyiség előtérbe kerül az osztályerőviszonyok rovására – a történelemmagyarázatban. A történelemben – a jelek szerint – jobban elviselte. Egész magas fokra fejlesztette a személyiség szerepét a történelemben. Hiába, az elmélet és a gyakorlat nem mindig esik egybe.

A kétoldali Rákospatakon egy böhöm nagy szőke meg egy középmagas sötéthajú fiú osztozkodott volna. Ha lett volna külön jobb-Rákospatak, meg bal-Rákospatak. De nem volt! Csak az egységes, nagybűdös, királyok-szaggatta, jobbágy-nyomorította Rákosi rétek. Az egyik azt mondta, hogy ő nem mondta, amit a másik mondott, aztán a másik azt mondta, hogy őneki nem rojtos a gatyája... Uramisten! Gyapálták egymást, rendben is van. Ezért van a gyapa. Ám bekapcsolódtak külön bokszolók, akik már nem nézték, hogy ütnek, akár saját színvonaluk alá. Öv alá. Amikor megszűnik a csapat. Még azt is eltalálták, amiből egyáltalán csapatot lehet létrehozni.

A Rákos-csapat már-már felbomlóban volt – meg múlt is az a bizonyos ifjúság –, mikor egy rákosréti ifjú – talán én magam? – elénk ugrott és leszögezte a társaság-csapat fönmaradásának súlyos törvényeit:

- Nem szerencsés, ha csapaton kívüli emberek nyakába varrjuk belső vitáink eldöntését.
- Bármilyen harci helyzet adódik, övön alul – nívótlanul, silányul – verekedni nem szabad. Erről is megítélik magát az együletet, a csapatot, tulajdonképpen kint és bent – az egész Magyarországot. Tessék tisztességesen verekedni.
- Akkor is össze kell tartani, ha nem tartunk össze.
- Ez a csapat becsülete.

MOLNÁR GÉZA

AZ ÉLELMISZERVÁLSÁG

Az élelmiszerválság szükségszerűen ránk köszönt, ha az összeomlás eléri az iparszerű mezőgazdálkodást, a szállítást, vagy az élelmiszeripart. Magyarországon, és tőlünk nyugatra megszűnt az élelemtermelés. Nincsenek gazdák, vállalkozók vették át a helyüket. Ez még akkor is igaz, ha sokan kísérleteznek önellátással, vagy megpróbálják az élelmük nagyobb részét maguk előállítani. Ezeknek az embereknek a részesedése Magyarországon a

mezőgazdasági termelésből elenyésző, s a jelenlegi folyamatok mellett számuk egyre erőteljesebben csökken.

Az élelemtermelés hiánya nem azt jelenti, hogy a földeken nem termelnek olyasmint, amiből később étel (vagy annak látszó tárgya) lehet. Sokkal inkább arról van szó, hogy az élelem előállítására ipari folyamatokhoz kötött. Iparszerű a mezőgazdaság, amely nem közvetlenül élelmet, hanem élelmiszeripari alapanyagot termel, melynek hihetetlenül nagy az energiaigénye. Mindezt tetézi a szállítás és a feldolgozás. Hazánkban a helyzetet nagyban rontja, hogy nálunk megszűnt a feldolgozóipar. E téren teljesen kiszolgáltatott magunkat a külföldi üzemeknek, illetve kereskedelmi láncoknak. Ma a termékek a termelőtől a boltokig akár több ezer kilométert is megtehetnek. Az átlag egy egyszerű leveleszöldség esetében is meghaladhatja az ezres nagyságrendet. Hasonló a helyzet szinte valamennyi élelmiszeripari termékkel. Ahhoz tehát, hogy élelem jusson az asztalunkra, kell egy bizonyos szervezettség és a felhasználható energiának egy meghatározott szintje. Mindezt olyan körülmények között, amikor a biztonságos ellátáshoz szükséges energiamennyiség nagyobb hányadát külföldről hozzuk be. Bizonyos energiahordozók esetében az export a 80%-ot is megközelítheti. Ez a helyzet nagyon komoly veszélyeket hordoz magában, melyek re haladéktalanul fel kell készülnünk. De hogyan?

Mondhatnánk, aki csak teheti, szenteljen nagyobb figyelmet az élelemtermelésnek. Törekedjen arra, hogy maga állítsa elő mindazt, amire szüksége van. Csakhogy ezzel lehetetlent kérnénk. Az emberek többsége nem engedheti meg magának, hogy csapot-papot hátrahagyva falura, vagy tanyára költözzön, és egyik-napról a másikra gazdálkodni kezdjen. Aki már megtette, s legalább részben megteremtette az önellátás feltételeit, nem szorul sem tanácsra sem biztatásra. Inkább ő oszthatja meg velünk tudását, tapasztalatait.

Az ehető és az ehető dolgok megkülönböztetése már használhatóbb ötletnek tűnik. Tavasztól ősziig az embert eltartja a határ, már ha tudja, hogy mikor mit kínál. A különböző oldalakon, „túlélés-fórumokon” számos anyag jelent meg e téren, melyek egy kis utánajárással megtalálhatók. Ha ezeken átrágtá magát az ember, nincs más dolga, mint egy-egy hétvégén kirándulni, és a gyakorlatba ültetni az elméletet. Megtalálni és felismerni az ehető növényeket. Ezek az ismeretek jól jöhetnek még a későbbiek folyamán, s ha a sors kiszámíthatatlan szeszélye folytán semmiféle válság, összeomlás sem köszönt ránk, akkor sincs baj, legalább ismerkedtünk egy kicsit a természettel. Ha elég tapasztalatra teszünk szert, egy kevés biztonsági tartalékkal nekivághatunk körbejárni az ország különböző tájait, és közben nem fogunk éhen halni. Mindez játéknak is jó. E második tanács elsősorban azoknak szól, akik szeretnek játszani. Akik szívesen táboroznak egy folyó mellett, mit sem adva a szűnyogokra, képesek órákat ülni egy-egy horgászbot

mögött. Akik nem restek lehajolni egy-egy gombáért, szamócáért, vagy épp hamvas szederért. Ők igen változatosra tehetik a nyaralást, ha megkóstolják a sulymot, a harmatkását, a gyékény vagy a nád friss hajtását. Ha utánanéznek, mi mindennel látta és láthatja el a rét, az erdő, a mező azokat, akik ismerik, és szeretik.

Mindez, ha úgy adódik, kapcsolatok építésére is lehetőséget ad. Néhol ma is legel birkanyáj, vagy tehéncsorda. Meg lehet próbálni a horgászszákmányt túróra vagy sajtra cserélni. Ehhez már csak egy kevés gomba kell, csiperke, vagy özláb, amit ki lehet sütni roston vagy vaslapon, túróval a tetején.

De ezek csak ötletek. Felvezetés, mely inkább előkészíti, sem mint tartalmazza a lényegét.

Az élelemtermelés nem csupán annyit jelent, hogy az ember önellátóvá válik. Közben tervezni is megtanul. Lassan rádöbben, mi mindenre van szüksége ahhoz, hogy életben maradjon, s azt is érteni fogja, mire nincs. Mi az, amit teljesen feleslegesen szerez be, vásárol meg. Az élelemtermelés lényege –ahogy a „Zárszóban” láthattuk – az előrelátás:

„Aki élelmet termel, előrenéz: vetéstől a tálalásig. Arra van gondja, hogy a kertben legyen mindaz, ami kell a levesbe, főzelékbe. Hogy ünnepnapokon hús kerüljön az asztalra, mellé köretnek krumpli, galuska, hozzá kompót vagy savanyú. Hogy legyen kolbász, s kenyér, zöldnek egy kis retek, hagyma, még ha ránk köszönt is közben a tél. Hogy legyen a túróhoz csusza, vagy legalább puliszka. Egy kis lekvár a hájas tésztába. Cukor, méz, de legalább melasz a teába. S legyen dió, mák is a bejglibe, s persze liszt, zsír, olaj. Mindenből épp annyi, mi a következő betakarításig kitart. S ki ne maradjon a sorból a káposzta, jól megsavanyítva, tölteni való, s disznótorra jó. Aki élelemért dolgozik, az élet gondját viseli szívén. Mindenből épp annyit termel, amennyi elég biztonságot ad, s magában hordozza legalább egy évnyi jövő ígéretét.”

Ennek tudatában végezzünk el egy egyszerű kísérletet. Vásároljunk néhány hétig a (bio)piacon. Persze ne átgondolatlanul. Kezdjük azzal, hogy összeírjuk, egyébként mennyi pénzt hagyunk a különféle boltok pénztárainál. Az első egy-két hetet, vagy inkább hónapot tekintünk „alapállapot-felmérésnek”. Írjunk fel mindenegyes tételt, hogy lássuk mennyit is költöttünk az adott időszakban. Ezt követően különítsük el azt az összeget, amit mosó-, illetve mosogatószerre és egyéb, a mindennapokban nélkülözhetetlen háztartási cikkek fordítottunk! Nézzük meg mennyi e téren a havi szükségletünk, majd közvetlenül a fizetés után szerezzük be ezekből az egész hónapra való! Ezután összegezzhetjük, mibe is kerül nekünk hetente az „olcsó” élelmiszer. Utána sétáljunk egyet a (bio)piacon és nézzük meg, mi jönne ki ott ebből az összegből, és az eredmény alapján tervezzük meg a heti étrendünket! Napra pontosan osszuk be, miből mennyire van szükség, aztán vágjunk bele: a hétvégi bevásárláson vegyük meg az egész jövő heti adagot! Eddig könnyű dolgunk volt, a neheze most következik: hét közben kerülnünk a boltokat! Alaposan meg kell tehát fontolni mindent.

Ha péntekre nem sok marad a bevásárlásból, vállalnunk kell a következményeket. Ésszerű kompromisszumok

köthetők, példának okáért nem hagyhatjuk, hogy a gyermekeink éhezzenek, csak azért mert elszámoltuk magunkat, de saját gyomrunk korgását el kell tudnunk viselni. Ha két-három hónap alatt sem sikerül a rendelkezésünkre álló keretek között maradvá összeállítani az étrendünket, akár fel is adhatjuk a kísérletezést. Ha viszont eredményesek leszünk, két legyet is ütünk egy csapásra. Egyfelől sokkal egészségesebben étkezhetünk, másfelől megtanulhatjuk, hogyan kell beosztani az „erőforrásainkat”. Ez a jövőre nézve nagyon fontos. Az egykori paraszti társadalmakban nem egy hétre, de egy évre előre kellett gondolkodni. Ha valaki tévedett, könnyen az életébe került. Ezt mára elfeledtük. Ideje lenne újra megtanulni. E tekintetben nem árt egy kis gyakorlás, edzés. Ha már biztosak vagyunk magunkba, elkezdhetünk egy hónapra előre tervezni, és amit lehet, havi bontásban vásárolni.

Ha nagyon biztosra akarunk menni, beszerezhetünk egy kézi malmot (akár elektromos változatot is), és az egész évi gabonát megvásárolhatjuk. Aztán magunknak örülhetünk lisztet kenyérsütéshez, rántáshoz, tésztakészítéshez, csak a sütemények és a kalácsok fehér lisztjét kell külön beszerezni. A lehetőségek tárháza végtelen. A lényeg csak annyi, lépésről lépésre haladjunk, mindig annyit markolva, amennyit még meg tudunk fogni. Magyarán: ne a malmot vegyük meg legelőbb! Ilyen beruházásra akkor adjuk a fejünket, amikor a szükséges évi gabonamennyiséget, mely mai áron tizenhat-huszonegy-ezer forint, a heti kosztpénzezből össze tudjuk spórolni. Ez esetben bátran belevághatunk, mert már elég messzire látunk előre ahhoz, hogy ne valljunk kudarcot.

A sikerhez hozzátartozik, hogy ezalatt ne legyen hiányérzetünk. Bármilyen egészségesen táplálkozunk, az egész elronthatja, ha közben hamburgerre vágyunk. Erre is adódik megoldás. Ne készen vásároljunk, főzzük-süssük meg magunknak a kívánt ételt. A hamburgernél maradvá, megfelelő péksüteményt biztosan találunk, paradicsom, paprika, hagyma is akad a piacon, tehát csak annak kell utánajárnunk, kaphatunk-e garantált forrásból húspogácsát. Ha nem, akkor nincs mese, meg kell tanulnunk elkészíteni. Akár így, akár úgy, nagyon fontos, hogy ne járjon a kellelén több lemondással a váltás. Hagyjunk magunknak elég időt a dolgok elfogadására, de közben legyünk következetesek.

Vannak ételek és italok, amelyek nem igazán illeszthetők be az egészséges táplálkozás keretei közé. Ezek kihagyásához szükséges némi találékonyság. Ha valaki nem tud meglenni üdítőital nélkül, készíthet magának. Azt persze egy szóval sem mondjuk, hogy állítsunk elő házilag coca-colát, de gyömbérrel már érdemes kísérletezni. A zöldségekben lehet kapni gyömbérgyökeret. Az ember megveszi, hazaviszi, ízlés szerinti mennyiségben lereszeli, majd vízbe áztatja. Ha szódával szeretné inni, az így elkészített levet szifonba töltheti. Persze ez csak amolyan első lépés. Másodikként a különféle házi szörpök jöhetnek szóba.

Ha e téren végképp nincs ötletünk, bóklászhatunk taláalomra az interneten, kereshetünk könyveket, recepteket. E módszer nemcsak az élelmiszerválság megoldására készíti fel bennünket, a „mellékhatásaként” sokkal egészségesebben fogunk táplálkozni, és újra megtanulhatjuk magunk összeállítani ételleinket, ha nem is a vetéstől, de legalább a vásárlástól a tálalásig. De ha a pultok kiürülnek, ez önmagában kevés lesz.

Ha kertes házban lakunk, itt-ott zöldségágyásokkal cserélhetjük le a gyepet, gyümölcsfákkal a dísznövényeket, de mit tegyünk akkor, ha otthonunk egy nyolcadik emeleti lakás?

Az erkélyen vagy az ablakban paprikát, paradicsomot nevelni látszatzmegoldásnak tűnik, a köztérket pedig nem törheti fel az emberfia. Látszólag nem marad más választásunk, mint reménykedni, majd megtermelik a falvakban a zöldséget, s ha elfogy a polcokról, vásárolunk a termelőktől. Ez alapvetően jó megoldás, s mi már úgyis kiépítettük a piacon a magunk kis kapcsolatrendszerét. Egy dologról azonban ne feledkezzünk meg. Ahhoz, hogy elég áru legyen a piacokon, termelő is kell, s mi most nem kevesebbet állítunk, mint hogy nincs már élelemtermelés. Ez azonban lehet mese is. S ha annak gondoljuk, vegyük komolyan a meséink záró fordulatát: aki nem hiszi, járjon utána! Tehát, ha nem hisszük, járjunk utána! Vegyük sorra a környék falvait, és nézzük végig a kerteket! Mit látunk?

Valamikor minden kertben volt zöldségágyás, gyümölcsfa, minden portán kapirgáltak tikok az udvaron, rőfögött egy két malac az ólban, s olyan hely is akadt nem egy, ahol tehén bögött az istállóban. És ma?

Megfogadva saját felszólításomat, végigsétáltam az utcánkon. Tizenöt éve még csak két olyan porta volt, ahol nem tartottak jószágot. Mára megfordult a világ, s kettő akad, ahol tartanak. Tizenöt éve, ha valaki disznót akart hizlalni mifelénk, három-négy helyről is vehetett helyben malacot. Ma nyolcvan kilométeres körzetben nem kapni sehol. Tehenekről ne is beszéljünk. Valaha több száz állatot számláló csordák járták a határt, ma egyetlen egy barmocská búslakodik magában az egész faluban, azzal is csak egy volt városi betelepülő küszködik. És a helyzet semmivel sem jobb máshol. Ha azt akarjuk, hogy a piacok megmaradjanak, tennünk kell érte valamit.

Ma még vigasztalódhatunk az iparszerű technológiákkal. Hiszen termelnek zöldséget ma is, s egyelőre nem olyan nagy baj, hogy átlagban több ezer kilométert utazik a répa, míg az asztalunkra kerül. Ám energiaszegény időben jobbra csak a szomszédos falvak termelőire támaszkodhatnánk, ha lennének. És persze vannak más megfontolandó szempontok. A tenyészállatok kivágása könnyen megy, az állomány egyik napról a másikra lenullázható, de a felszaporításához nem csak idő, de tapasztalat és számos eltérő vérvonal is szükséges volna. Az egykori állatállomány visszahonosítása nem kis munka, és sajnos még egy szapora állat esetében is, – számolva a társadalmi tehetetlenséggel – évtizedeket vesz igénybe. Már attól a pillanattól, hogy elkezdjük.

Ahhoz, hogy biztosra menjünk, magunknak kellene élelemtermelésbe fogni. De ez nem olyan egyszerű. Egyelőre ne gondoljunk arra, hogy csapat-papot hátra hagyva, tanyára költözünk, vagy valamely falu szélére (a

falvak egy tekintélyes részében rendelettel tiltják az állattartást a központi területeken), és magunk kezdünk el gazdálkodni. Igaz, ötletnek ez sem rossz, de a kivitelezése nagyon bizonytalan. Egy ilyen váltásra általában senki sincs felkészülve, illetve, akik már felkészültek, vélhetően kinn is laknak, és lassan építik fel új életüket. Erőnktől, lehetőségeinktől és tehetségünkől függően rajtuk tudunk segíteni.

A dolog nagy odafigyelést, tapintatot igényel. Legjobb olyan helyszíneken kezdeni, ahol az emberek egy ideje – félig tudatosan, félig kényszerből vállalva – reflektorfényben élnek. Azaz hozzászoktak a látogatókhoz, érdeklődőkhöz, esetleg kölcsönös előnyökön alapuló együttműködést is kötöttek velük. Például ha egy adott közösség nyílt napokat, vagy „kemencepartikat” szervez, menjünk el. Nézzük végig, hogyan lesz a lisztből kenyér. Ha akarunk, vásárolhatunk is a késztermékből. De ugyanígy végig lehet kísérni bármit a zöldségtermesztéstől kezdve a befőzésen, a gyümölcsstermesztéstől a lekvárfőzésen, aszaláson, a fialtatástól, a libatömésen, hizlaláson át a tésztakészítésig, kolbásztöltésig. Akár kíváncsi vásárlóként, akár aktív segítőként. A hangsúly ez esetben a személyes kapcsolatrendszer kialakítása. Eleinte csak egy tartalmas kirándulás az egész. Hétvégén bevásárolunk a piacon, hazavisszük a portékát, utána pedig elkezdjük körbe járni a kísérletező közösségeket. Ha tudunk ilyenről, indulhatunk célirányosan, ha még nem hallottunk róluk, kereshetjük őket. Kiindulási alapnak megteszi az Élőfalu-hálózat, vagy a Szövet. A konkrét esetekben számba vehetjük, mit adhatunk, mit várhatunk. Ha akad olyan helyszín, ahol valamilyen terméket, mézet, aszalékot, az évszaknak megfelelő zöldségeket, gyümölcsöket, vagy akár sütnivaló csirkét, tojást, esetleg tésztát tudunk vásárolni, elhatározhatjuk, hogy havonta egyszer ellátogatunk ide, megveszünk egy hónapra való alapanyagot, feltöltjük vele a kamrát. Ha a lakóhelyünkhöz közel esik mindez, a heti étel nagy részét beszerezhetjük itt, s csak azért kell piacra mennünk, amihez e közösségben nem jutunk hozzá. Ezek persze kis lépések, apró változások, de kellő odafigyeléssel jelentős eredményeket érhetünk el vele: megváltoztathatjuk saját életmódunkat.

Vissza-visszajáró vendégként beilleszkedhetünk egy formálódó közösségbe. Ha rokonszenvesnek találunk egy kezdeményezést, s történetesen megbarátkozunk valakivel, besegíthetünk az étel megtermelésébe. Figyeljünk azonban oda arra, bármilyen jó szándékkal kezdünk is a dologhoz, ha soha sem csináltunk ilyesmit, eleinte inkább hátramozdítók, sem mint számbavehető segítség leszünk. De ha kitartunk, egyre többet tehetünk hozzá a munkához, és eljuthatunk addig is, hogy saját ágyásokkal kísérletezzünk. Nem olyan nagy ördögösség ez. Nem is olyan régen nemcsak a falusi portákon termeltek zöldséget, gyümölcsöt. A városok közelében, mondhatni: busznyi távolságra, zártkertek sorakoztak, ugyanolyan zöldségesek, gyümölcsösök, mint amilyenek a falusi portákon voltak, kis

kunyhóval, faházzal, pincével, ahol épp elfért a család. Szombat reggelente, vagy péntek este az emberek összeszedték magukat, és kivonultak kertészkedni, hogy legyen valami. Néhol csak annyi, amennyit egy-egy ilyen nyári hétvége felemésztett: hagyma, paradicsom, paprika a szalonnasütéshez; esetleg egy kis petrezselyem, újkrumpli, ha valaki odavolt a pirított burgonyáért; egy kevés barack, meggy, szilva, amiből aztán lekvár vagy befőtt lehetett. S persze akadtak olyan telkek, ahol megtermett az egész évre zöldség, már ha volt hová tenni, mert a bérházak nagy része akkor sem volt alkalmas tárolásra. Viszont a telken el lehetett vermelni a krumplit, vagy le lehetett rakni a pincébe. Egy szó, mint száz, apáink nagyapáink így éltek, mi is megpróbálhatjuk. Ha idáig eljutottunk – s persze ki is hagyhatunk lépcsőket, ha elég magabiztosak vagyunk – vehetünk magunknak egy kis telket, és a vásárolt étel mellett saját két kezünk munkájának gyümölcseit is fogyaszthatjuk. A legszerencsésebb, ha mire idejutunk, olyan kapcsolatrendszerre teszünk szert a faluban, hogy mindent helyben vásároljunk, mit magunk megtermelni nem tudunk.

Itt e ponton tartsunk egy kis pihenőt. Ha végiggondoljuk, milyen utat jártunk be, láthatjuk: az egyéni megélhetéstől indulva tartunk a formálódó közösségek felé. Ha csak odáig jutunk el, hogy pénzünket beosztva, heti rendszerességgel a biopiacon vásárolunk, még magunkra hagyatkozunk, még elhisszük, hogy egyedül is meg tudunk állni saját lábunkon, hisz mindez akár szingliként is megtehető, és már ez is jelentős eredmény. Ha vissza-visszatérő vásárlóként megismerkedünk az eladókkal, óhatatlanul is valamiféle kapcsolatalakul ki közöttünk. A piacosok megbízható, állandó vásárlót lának majd bennünk, mi pedig egy árust, akitől mindig jó minőségű, egészséges élelmiszert vásárolhatunk. Előbb-utóbb meglátjuk egymásban az embert is. Ez egészen apró lépés, amelyet számos másnak kell követnie ahhoz, hogy saját bőrünkön tapasztaljuk, bármennyire is szeretnénk, nem a saját lábunkon állunk. Amikor egy-egy technikai eszközt használunk, egy összetett gépszövevényre támaszkodunk, mely egyfelől a természetet, másfelől számos más emberen élőködik, s így élőködők leszünk mi magunk is. A piacozás, ha részeivé válhatunk egyfajta törzsvásárlói körnek, kiiktatja a gépszövevényt a viszonyrendszerből, s teret ad az emberi kapcsolatoknak. Önmagában ez óriási előrelépés. Ha ezt követően eljutunk valamilyen formálódó kisközösségbe, a hangsúly egyre inkább az emberekre, az egymástól való függésre helyeződik. A folyamat, a változás, éppúgy, mint a természettől való elidegenedés során, észrevétlen, ám jelenetben egészen más irányú. És talán ez a legfontosabb az egészben. Ebben rejlik a válságra való felkészülés első mozzanata.

Itt még nem az eszközök, készletek felhalmozása, nem is a

megvédésükre tett erőfeszítések hangsúlyosak, hanem a belső változással, mely bennünket vértéz fel, tudással, bölcs belátással, és egyéb készségekkel, melyek segítségével meg tudjuk oldani a felmerülő problémákat.

tényleges követőit halála után a két kezünkön megszámlálhatnánk. **És bizonyos, hogy egy pápa sincs köztük. Jézus vallása kiváló eszmény egyes, nagyon erős és konzekvens személyiségek számára.**

Egy tan, amely hirdeti, hogy:

- az ember tagadja meg önmagát;
- még az ellenségét is szeresse;
- tartsa oda a másik orcáját is, ha az egyiket megütik;
- ne várjon más sorsot, csak a világ gyűlöletét;
- veszítse el életét, hogy megnyerje azt;
- különösen vesse meg a Mammont;

egy ilyen önmegtartóztató vallás sohasem válhat tömegvallássá. A tömegnek sokkal jobban tetszik egy olyan vallás, amely önmegtartóztatás helyett ingyenes megváltást kínál, és azt tanítja, hogy: „Isten úgy fogad el téged, amilyen vagy. Te ne tegyél, de nem is tudsz tenni semmitsem a saját megváltásodért. Ő megtett érted mindent, neked csak meg kell köszönnöd és elfogadnod ingyen. Jézus mindvégig kifogásolta, hogy tanítványai – akiket oly sokáig személyesen tanított és nevelt – nem értették meg őt.

Így még könnyebb megérteni, hogy Pál – aki nem élvezhette ezt a nevelést, jóllehet egy másikat annál inkább – félreérthette őt. Ugyanakkor a szemére vethető, hogy ennek ellenére merészelt Jézust értelmezni és a tényleges tanítványokat korrigálni. Aki egy vallásalapító végrehajtója és apostola, attól természetszerűen elvárható, hogy szavaiban és tanításaiban a mesterre épít. Azonban hiába keresünk az úgynevezett keresztény teológia alapjait képező Páli levelekben kapcsolódást Jézus Igéihez és tanításaihoz. **Pál a maga gondolatait fejtegette.** Ezt még tudomásul is lehetne venni, ha tanítása legalább tartalmában nagyjából megegyezne Jézus tanításaival. Azonban ennek az ellenkezője igaz: **Pál egy másik, sőt egy radikálisan másik evangéliumot hirdetett, mint Jézus.** Egész sor páli idézet áll részben feloldhatatlan ellentétben Jézus Evangéliumának üzenetével és szellemével, és a legtöbb esetben alapvető kérdésekben.

1. Pál intoleráns magatartása. pl.: Gal.1,8-9 („De ha akár mi, akár egy mennyei angyal más evangéliumot hirdetne nektek, mint amit mi hirdettünk: átkozott legyen! Amint már kijelentettük, most újra megismételjük: Ha valaki más evangéliumot hirdetne nektek, mint amit tőlünk hallottatok, átkozott legyen!”) és 1.Kor.16,22, („Aki az Urat nem szereti, átkozott legyen! Marana tha! Urunk, Jézus Krisztus kegyelme legyen veletek! Szeretettel vagyok mindnyájatok iránt, Krisztus Jézusban”) amelyek elképzelhetetlenül hangzanak Jézus kijelentéseiként. Igen, **az egész összeegyeztethetetlen Jézus egész lényével,** de ugyanakkor az egyház későbbi irányzatát mégis meghatározta. A páli „konyhából” származik a következő idézet: **„A tévtanítót (eretneket) kerüld”.** Miként utasította rendre ezzel szemben Jézus tanítványait, amikor hasonló magatartást tanúsítottak (Luk.9,55)! És nem Ő mondta ezzel összefüggésben, hogy a gazt nem kell

ROBERT KEHL

A PÁLI DOGMATIKA

- AVAGY MIKÉNT SZORULT KI JÉZUS TANA A KERESZTÉNYSÉGBŐL

(Robert Kehl: *Változás a vallásos gondolkodásban* („Der Wandel im religiösen Denken” Karlsruhe 1998) című könyvéből fordította és összeállította Engel Zoltán, 2003.)

Bevezetés

A Páli kereszténység már kezdettől fogva szigorú kritikának volt kitéve. Ezt Pál is igazolta. (pl.: 2.Kor.11.) És ez a kritika nem némult el soha. Azonban kerek 14 évszázada - mióta a Páli kereszténység elhatalmasodott – a kritika brutálisan el lett nyomva, mert ez szolgálta a császár érdekét. Ezen időszak alatt eretnekek és úgynevezett boszorkányok milliói lettek kíméletlenül és sokszor kegyetlenül elhallgattatva. Mindig azt kérdeztem magamtól, hogy a Jézus vallásából származó ősegyház hogyan tudta Pál egészen más konceptusát átvenni és a továbbiakban azt hirdetni és javasolni? Jóllehet tudjuk, hogy a konfliktus Pál - Jézus Krisztus apostolaként történő - fellépésekor rögtön elkezdődött. Pál maga tudósít erről. Azonban alig rendelkezünk adatokkal arról, hogy miként zajlott le ez a konfliktus (pl.: az Ebionitákkal) és hogy minden várakozás ellenére miként győzedelmeskedett a páli kereszténység.

Valószínűleg egyszerűen az történt, hogy Jézus igazi tanítványai gyorsan a rövidebbet húzták és eltűntek, mivel békességre törekvést és szeretetet tanultak, miközben Pál súlyos támadásokat vezetett. Jézus tanítványai orcájuk másik felét is odatartották, ha az egyikre ütést kaptak. Talán az agresszív forma miatt gyorsan visszahúzódtak. Lehet, hogy szerepet játszott az is, hogy Pál az uralkodók és a tömegek számára kellemesebb volt és így gyorsabban tudta maga köré gyűjteni a többséget, mint a Jézust valóban követő „kis nyáj”. (Hasonló okok játszottak szerepet, mikor Árius visszautasította az alexandriai püspökséget, valamint az ezt követő szentháromságtan Alexander püspök általi erőszakos hatalomra juttatásában is. A fordító.) Lehetetlen azonban, hogy Jézus vallása tömegvallás legyen, hacsak nem - Páli értelemben - radikálisan meg nem változik. Ha viszont lényegében hű marad önmagához, akkor mindig csak a „kis nyáj” vallása fog maradni. Ez a nyáj valóban mindig kicsi volt. Valószínű, hogy Jézus

kitépni, mert különben a búza is kitépődhet? Ide tartoznak Pálnak a más apostolokkal szembeni becsmérő megjegyzései, mert azok más véleményen voltak:

2.Kor 11.3-6 (*Félek azonban, hogy a kígyó, amint álnokul rászedte Évát, a ti elméteket is megzavarja, és akkor vége Krisztushoz való őszinte ragaszkodásotoknak. Ha ugyanis valaki jönne és más Jézust hirdetne, mint akit mi hirdettünk, vagy más lelket kapnátok, mint amit elnyertetek, vagy más evangéliumot, mint amit elfogadtatok, szívesen vennétek. Pedig gondolom, semmivel sem vagyok kisebb a „fő-fő apostoloknál”. Mert ha az ékesszóláshoz nem értek is, a tudásom megvan. Ezt különben minden tekintetben igazoltuk is előttetek.*)

2.Kor 12.11. (*„Balsa lettem, de ti kényszerítettetek rá, jóllehet az lett volna a kötelességetek, hogy ajánljatok, hiszen semmivel sem maradok el a „fő-fő apostolok” mögött, ha semmi vagyok is.”*)

Ellenfeleit kutyáknak nevezte, Filip.3,2. (*„Óvakodjatok a kutyáktól, óvakodjatok a kontár munkásoktól, óvakodjatok a megcsonkítottaktól. A körülméltetek ugyanis mi vagyunk, akik lélekben szolgálunk Istennek, akik Krisztus Jézusban dicsekszünk, s nem a testben bízunk, bár magam a testben is bizakodhatnék. Ha más úgy gondolja, hogy bizakodhatik a testben, én még inkább.”*)

Ugyancsak idetartozik az **ortodoxia rettenetes felértékelése**, mivel Pál rendkívül sokat tett függővé az „**igaz hittől**”, ugyanakkor Jézus szinte semmit. Ide passzol Pálnak az emberek hívőkre és hitetlenekre való megkülönböztetése, miközben Jézus egészen más módon tesz különbséget: **vannak akik igaz érzelműek(gondolkodásúak)** és **vannak akik szívükben hamisak.**

2. Pál azon tana, miszerint minden ember természeténél fogva alapjában romlott és rossz és hogy képtelen saját erkölcsi erejénél fogva bármilyen jócselekedetre, összeegyeztethetetlen Jézus pozitív embertanával.

3. Az eleve elrendelés tanáról Jézusnál még csak nyomokat sem találunk. A reprezentatív helyek a következők:

Róm.8,28-30.: (*„Tudjuk azt is, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra válik, hiszen ő saját elhatározásából választotta ki őket. Akiket ugyanis eleve ismert, azokat eleve arra rendelte, hogy Fiának képmását öltse magukra, így lesz ő elsőszülött a sok testvér között. Akiket előre erre rendelt, azokat meg is hívta, akiket meghívott, azokat megigazulttá tette, akiket pedig megigazulttá tett, azokat meg is dicsőítette.”*)

Róm.9,11-16.: (*Mielőtt még megszülettek, és jót vagy rosszat tettek volna - hogy Isten szabad választása, amely nem a tettektől, hanem a meghívó akaratától függ, érvényesüljön -, Rebekka ezt a kinyilatkoztatást kapta: „Az idősebb szolgál majd a fiatalabbnak.” Az*

Írás is ezt mondja: „Jákobot szerettem, Ézsaut gyűlöltem.”)

Mit szóljunk ehhez? Nem igazságtalan az Isten? Szó sincs róla. Hiszen megmondta Mózesnek: *„Azon könyörülök, akin könyörülök, annak irgalmazok, akinek irgalmazok.” Eszerint nem azon fordul a dolog, aki erőlködik vagy törekszik, hanem a könyörülő Istenen.*

Róm.9,17-20.: (*Az Írás is ezt mondja a fáraónak: „Azért támasztottalak, hogy megmutassam rajtad hatalmammat, és nevem híre elterjedjen szerte a világon.” Tehát azon könyörül, akin akar, és azt teszi megátalkodottá, akit akar. „Azt kérdezheted erre: Miért von mégis felelősségre? Hiszen ki állhat ellen akaratának?” Ember, ki vagy te, hogy vitába szállsz az Istennel? Vajon megkérdi-e az anyag megmunkálóját: Miért csináltál ilyennek?)*

4. Jézus Isten Birodalmáról szóló üzenetét alig említi meg, jóllehet Jézusnálaközéppontbankaphelyet.

5. Jézusszáma idegen a Pál féle aszketizmus, Jézusnak a testről, nemiségről, házasságról és a nőről való tanításai radikálisan eltérnek Pálétól, akinek nézetei később irányadóakká váltak a kereszténységben.

a. Ami a nők személyi háttérbe szorítását jelenti, eltekintve az ószövetségi helyektől, csak páli idézetekkel igazolhatók, hasonlóképpen az úgynevezett vélt vagy valós nemi vétségek hihetetlenül mély elítélése.

1.Kor.7.1-2: (*„A leveletekre ezt válaszolom: Jó, ha az ember asszonnyal nem érintkezik. A kicsapongás veszélye miatt azonban legyen csak minden férfinak felesége és minden asszonynak férje.”*)

1Kor 7.38: (*„Tehát aki férjhez adja hajadon lányát, jól teszi, aki pedig nem adja férjhez, még jobban teszi”).*

Gal.5,17-21; (*„A test ugyanis a lélek ellen tusakodik, a lélek meg a test ellen. Ellentétben állnak egymással, s így nem azt teszitek, amit szeretnétek. Vezessen benneteket a lélek, akkor nem vagytok alávetve a törvénynek. A test cselekedetei nyilvánvalók: kicsapongás, tisztátalanság, fajtalanosság, bálványimádás, babonáság, ellenségeskedés, viszálykodás, vetélkedés, harag, veszekedés, szakadás, pártoskodás, irigykedés, gyilkosság, részegeskedés, tobzódás és ezekhez hasonlók. Mint már előbb mondtam, most ismét kijelentem: Akik ilyeneket művelnek, nem öröklük Isten országát.”*)

b. A nemiség kétezer éves kitagadása, amely hihetetlen sok szenvedésben részesítette az emberiséget, és amit manapság oly sok felhajtással kell korrigálni, főként Pál műve. Sok helyett csak egy alapszöveget idéznék Páltól, amire az eddigi szexuálmorál támaszkodott: (1.Kor.7,1). *„Jó, ha az ember asszonnyal nem érintkezik”*

Egyedül Pálra vezethető vissza a prűdéria, miszerint a nemi szervek tisztességtelenek: 1.Kor.12,23-26. (Sőt a test alacsonyabb rendű tagjait nagyobb gondal vesszük körül, és a tisztességtelen tagok nagyobb tisztességben részesülnek, a tisztességes tagoknak ugyanis nincs erre szükségük. De Isten alkotta így a testet, és azért részesítette az alacsonyabb rendű tagot nagyobb tisztességben, hogy a

testben ne támadjon meghasonlás, hanem a tagok törődjenek egymással.)

A libidót Pál nyomatékosan tisztátalanságnak nevezi és e kijelentés vált a majd kétezer éves perverz szexuáletika oszlopává.

Kol.3,5:(Öljétek meg tagjaitokban azt, ami földies: az erkölcstelenséget, a tisztátalanságot, az érzéki vágyakat, a bűnös kívánságokat és a kapzsiságot, ami nem más, mint bálványimádás.)

c. Hasonlóan járt a házasság etikája is:

1.Kor.7,8-9.(A nem házasoknak és az özvegyeknek ezt mondom: Jó, ha úgy maradnak, mint én is. De ha nem tartóztatják meg magukat, kössenek csak házasságot, mert jobb megházasodni, mint égni. A házasoknak meg nem én parancsolom, hanem az Úr: A feleség ne hagyja el férjét.)

Még Luther is erre hivatkozva hangsúlyozta: „a házasság csak egy szükséges rossz”. Egy tényleg botrányos megnyilvánulás a házasságról!

d. Hogy a nő az üdvösségét az anyaság vállalása által érheti el, nem említi Jézus sehol sem.

1.Tim.2.14-15 (A teremtésben is Ádám volt az első, Éva utána következett; Ádámot nem vezették félre, de az asszony hagyta, hogy félrevezessék, s bűnbe esett. Azáltal üdvözülni, hogy vállalja az anyaságot, kitart a hitben, a szeretetben, a szegénységben és a tisztességben.), ahogy azt sem, hogy a nő, a férfikkal ellentétben kösse be a fejét:

1Kor 11.5-9. („S minden asszony, aki födetlen fővel imádkozik vagy prófétál, szintén szégyent hoz fejére. Éppen olyan, mintha megnyírták volna. Ha pedig az asszony nem akarja fejét befödni, vágassa le a haját. De ha megszégyenítő az asszonyra, hogy a haját levágassa vagy kopaszra nyíratkozzék, fődje be a fejét. A férfi nem köteles a fejét befödni, mert Isten képmása és dicsősége, az asszony ellenben a férfi dísz. Nem a férfi lett ugyanis az asszonyból, hanem az asszony a férfiből. S nem a férfit teremtette Isten az asszonyért, hanem az asszonyt a férfiéért.”)

e. Pál nem gyözi hangsúlyozni, hogy az asszony alárendeltje a férfinak

Ef. 5,22-24: (Az asszony engedelmeskedjék férjének, akárcsak az Úrnak, mert a férfi feje az asszonynak, ahogy Krisztus feje az Egyháznak: testének ő a megváltója. Amint tehát az Egyház alá van vetve Krisztusnak, az asszony is mindenben férjének.) és csak a férfi végett teremtett, (1.Kor 11.9)

6. „Anathema” (kiátkozás). Ezzel a vezérszóval tudta követőit Pál az ortodoxia fanatikusaivá tenni:

1.Kor.16,22.: Aki az Urat nem szereti, átkozott legyen! Marana tha!

1.Kor. 5,5 : (adjuk át az illet a sátánnak testének romlására, hogy lelke üdvözüljön az Úr napján.) - alatti idézetnek is számtalan mártír szenvedés és emberélet van a számláján.

7. A tradicionális kereszténység egész megváltási tana Pálra épül. Pál szerint Jézus feladatát a golgotai keresztfán teljesítette be. Jézus élete és tanítása bizonyos értelemben mellőzve lett. Egy összefoglalás vezérszavakban:

a. Eredendő bűn: pl.:

Róm.5.12,5.18,5.19.; (Róm 5.12:Amint tehát egy ember által lépett a világba a bűn, majd a bűn folyamányaként a halál, és így a halál minden embernek osztályrésze lett, mert mindnyájan vétkeztek... Róm 5.18: Amint tehát egynek vétke minden emberre kárhozatot hozott, ugyanúgy egynek üdvösséget szerző tette minden emberre kiárasztotta az életet adó megigazulást. Róm 5.19:Ahogy egy embernek engedetlensége miatt sokan bűnössé váltak, egynek engedelmességéért sokan meg is igazultak.)

b. Mindenki kárhozatra ítéltetett: pl.: Róm.5,18.(Amint tehát egynek vétke minden emberre kárhozatot hozott, ugyanúgy egynek üdvösséget szerző tette minden emberre kiárasztotta az életet adó megigazulást.)

c. Minden ember természeténél fogva a harag gyermeke.

Ef.2,3 (Közéjük tartoztunk mi is, amíg testi vágyainkban éltünk, s megtettük, amit a test és az érzékek kívántak. Születésünknel fogva mi is a harag gyermekei voltunk, akárcsak a többi ember.)

d. E haragtól (ami az újszülöttre is vonatkozik!) Pál szerint kizárólag Jézus vére és halála válthat meg: Kol.1,22; (most nektek is megszerezte a kiengesztelődést halandó testében a halál árán, hogy szentté, szeplőtlené és feddhetetlenné tegyen benneteket színe előtt.)

Zsid.9,22.: („Sőt a törvény szerint majdnem mindent vérrel tisztítanak meg, és vérontás nélkül nincs bűnbocsánat.”)

Néha már saját megváltói küldetését is tanít szenvedésközpontú megváltási szemlélete alapján: Kol 1.24(Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak javára.)

e. Senki sem üdvözülhet saját művei és helyes életvitele által:

Róm.3,24;(Megigazulásukat azonban ingyen kapják, Isten kegyelmének erejéből, Jézus Krisztus megváltása árán.)

Róm 3,28; (Mi azt valljuk, hogy az ember a hit által válik igazgá, a törvény szerint tettektől függetlenül.)

Róm 9,11-13;(Mielőtt még megszülettek, és jót vagy rosszat tettek volna - hogy Isten szabad választása, amely nem a tettektől, hanem a meghívó akaratától függ, érvényesüljön -, Rebekka ezt a kinyilatkoztatást kapta: „Az idősebb szolgál majd a fiatalabbnak.” Az Írás is ezt mondja: „Jákobot szerettem, Ézsaut gyűlöltem.”)

Róm 9,15-18; (Hiszen megmondta Mózesnek: „Azon könyörülök, akin könyörülök, annak irgalmazok, akinek irgalmazok.” Eszerint nem azon fordul a dolog, aki erőlködik vagy törekszik, hanem a könyörülő Istenen. Az Írás is ezt mondja a fáraónak: „Azért támasztottalak, hogy megmutassam rajtad hatalmammat, és nevem híre elterjedjen szerte a világon.” Tehát azon könyörül, akin akar, és azt teszi megátalkodottá, akit akar.)

Gal.2,16; (Tudjuk azonban, hogy az embert nem a törvény szerinti tettek teszik igazgá, hanem a Jézus Krisztusba vetett hit. Ezért elfogadtuk Jézus Krisztus hitét, hogy a Krisztusba vetett hitben váljunk igazgá, nem mert tetteink megfelelnek a törvénynek, hisz a törvény szerinti tettek senkit sem tesznek igazgá.)

Ef.2,8-9. Az üdvözülés tehát kizárólag kegyelem. Mi nem tehetünk érdekében semmit sem.

Néhány példa a Páli „kegyelemtan” tanításaiból:

Róm.3,24; (Megigazulásukat azonban ingyen kapják, Isten kegyelmének erejéből, Jézus Krisztus megváltása árán.)

Róm 4,15-16; (A törvény ugyanis büntetésre szolgált alkalmat. Ahol nincs törvény, törvényszegés sincs. Tehát azért hitből, hogy ugyanakkor kegyelemből is legyen. Így lesz az ígéret minden utód számára biztos, nemcsak azok számára, akik alá vannak vetve a törvénynek, hanem azok számára is, akik Ábrahám hitéből valók. Ő mindnyájunknak atyja)

Ef.2,5; 2,8-9; (hogy Krisztussal életre keltett minket, bűneinkben halottakat is - így kegyelemből kaptátok a megváltást;...Kegyelemből részesültetek a megváltásban, a hit által, ez tehát nem a magatok érdeme, hanem Isten ajándéka. Nem tetteiteknek köszönhetitek, hogy senki se dicsekedhessék.)

2.Tim.1,9; (aki megváltott és a szent hivatásra meghívott minket, nem tetteink alapján, hanem saját elhatározásából és kegyelméből, amelyet Krisztus Jézusban örök idők óta nekünk ajándékozott.)

Tit.3,5-7.(Nem azért, mert igazak voltak tetteink, hanem irgalmasságból, s a Szentlélekben való újjászületés és megújulás fürdőjében, akit Üdvözítőnk, Jézus Krisztus által bőven árasztott ránk, hogy kegyelmével megigazuljunk, s az örök élet reménybeli örökösivé váljunk.)

Pál az ember Jézust Istenné tette, ami nem egyezik Jézusnak az önmagáról alkotott képével. Ő hirdett egy tant Jézusról de nem Annak tanát és üzenetét, hanem a sajátját.

Alapjában véve - szinte minden vonatkozásban egy másik evangéliumot hirdetett, mint Jézus:

- egy egész más megváltási tant
- egy egészen más tant Istenről
- és egy egész más embertant.

Jézus tanát nem csak észrevétlenül behelyettesítette Pál tana, hanem a tragédia úgy teljesedett ki, hogy az új tan Krisztus nevében került ki a világba. Meghagyták neki az oltárt, de a tanszékét elvették.

KORPONAI ERZSÉBET**AJÁNLÓ**

Örömteli meglepetéssel fedeztem fel, hogy de Mellonak van egy előadása a YouTube-on, amit valaki magyar szöveggel látott el. Az első rész linkje és szövege lentebb. A BTV kínálati anyagában is megtalálható egybeszerkesztve a 4 rész, remélem, valaki majd beilleszti. Ez egy előadássorozat, aminek részeként az imádságról beszél. Radikális metanoiára, a gondolkodás átalakítására, a szív megváltoztatására hívja fel a figyelmet. Az imádságot benső tűzzel definiálja, beszél arról, hogyan fosztottak meg bennünket a történelem folyamán az istennel való kapcsolat személyes, szenvedélyes átélésétől. Azt mondja álljunk készen a szokatlanra, arra, hogy meglássuk az újat. Ismerjük fel az Emberi Játszmákat! Felteszi a kérdést, hogyan reagálunk a „valóságra”?

Hiszen ugyanarra a tapasztalatra mindenki a saját programozottsága szerint válaszol. A saját programozottságunkat kell megváltoztatni és ettől minden megváltozik.

„Te valójában nem olyanok látod az embereket, mint amilyenek, hanem amilyen Te vagy.”

„A boldogságodat – vagyis a mi boldogságunkat – soha nem valami okozza. A boldogság ok nélküli.”

„A Te boldogtalanságod oka az, amit Te teszel hozzá a valósághoz. Ez okozza a boldogtalanságot.”

„Akkor leszel egészséges, ha eldobod a betegséget. Az egészséget nem kell megszerezni. Az egészség a betegség hiánya.”

„Ha el tudnád hajítani az illuzióidat, boldog lennél.”

„Az imádság tűz. A tűz jelentése: átalakulás. Ami attól következik be, ha valaki meglátja az illuzióit és elhajtja őket.”

Anthony de Mello előadása 1. rész.**ÉBREDJ FEL!**

<http://www.youtube.com/watch?v=ljNs-3J200Q>

„Azon gondolkodtam, miről is akarnék beszélni nektek. Mindenféléről. De hadd kezdjem valami olyasmivel, amit mindig mondanak nekem.

Tudják rólam, hogy katolikus pap vagyok és ezért sokan kérnek arra, hogy segítsek nekik imádkozni, hiszen írtam egy könyvet arról, hogyan imádkozzunk jobban. Ehhez lehet, hogy az imádságról kialakult fogalmainkat kell átalakítani. Még hozzá radikálisan. Először is hadd mondjam el, hogy mi nem az imádság.

Elmondok erre egy történetet.

Egy ember felkeres egy nagy szufi mestert és azt mondja a mesternek: Mester! Olyan nagy a bizodalمام Istenben, hogy még csak ki sem kötöttem a tevémet a karóhoz odakint. Az isteni gondviselésre, Isten felügyeletére bíztam a tevémet.

A szufi mester erre azt mondta: Eridj ki, és kösd a tevédet a karóhoz, te hülye! Istent nem szabad azzal zavarni, hogy ő tegye meg neked azt, amit te magad is megtehetsz magadnak.

Nagyon fontos ezt észben tartanunk, ha imádságról van szó.

Ez a történetet emlékezetet egy rabbi esetére, aki egész életében hűségesen szolgálta Istent. Egy nap így szólt Istenhez: Uram, odaadón imádtalak téged és megtartottam a törvényt, amennyire csak bírtam. Jó zsidó voltam. De már öreg vagyok és segítségre van szükségem, Hadd nyerjek a lottón! És imádkozott és imádkozott és imádkozott... Eltelt egy hónap, kettő majd három, elmúlt egy év, kettő, három, és egy nap így kiáltott kétségbeesésében: Isten! Adj már esélyt!

És Isten így szólt: Te adj nekem esélyt ! Vegyél végre egy lottót!

Hát ez ad néhány ötletet ahhoz, hogy mi nem az imádság.

De hadd mondjam el, hogy szerintem mi az imádság. Ezt is egy történet formájában mesélem el.

Az ember, aki fölfedezte a tűzgyújtást, rögtön azután, hogy rájött a fortélyára, megindult északra, a hegyi törzsekhez, akik vacogtak a hidegben, és elkezdte az ott élőknek megtanítani a tűzgyújtás művészetét. Megmutatta nekik, milyen eredményeket érhetnek el így – hogy képesek

lesznek télen melegedni, megfőzhetik majd az ételeiket, felhasználhatják a tűz erejét házépítésre... Azok lelkesen tanultak tőle. Éppen csak megtanultak mindent, már tovább is állt a feltaláló. Arra se hagyott időt, hogy megköszönjék neki a tudást. Nagy ember volt és a nagy embereknek nem számít, hogy emlékezzenek rájuk, nem várnak köszönetet, a te javadat akarják. Eltűnt hát, mert elment másik törzshöz, és elkezdte azoknak is megtanítani a tűzgyújtást. Nos az emberek itt is lelkesek voltak, de ettől ő egyre népszerűbb lett, így a papok félték, hogy saját népszerűségük csökkenni fog, elhatározták hát, hogy megszabadulnak tőle.

Mit csináltak? Megmérgezték. S mivel a nép gyanított, hogy ők követték el a gaztettet, nagyon okosan jártak el. Arcképet készítették a feltalálóról, a templom főoltárára helyezték, s mindenkit arra kötelezték, hogy tisztelje a tűzgyújtás nagy feltalálóját. S a tűzgyújtó szerszámokat is a főoltárra helyezték és mindenki hódolt előttük. Külön rítust és liturgiát alakítottak ki a nagy feltaláló és tűzgyújtás eszközeinek tiszteletére. A hódolat, az imádat évszázadokon keresztül fennmaradt, csak tűz nem volt. Tudni akarod, hogy mi az imádság? A TŰZ! Ahol a tűz van, ott az imádság. Az az imádság. Bármit teszel azért, hogy tűz legyen, az az imádság.

Imádkozhatsz heteken, hónapokon, éveken át – ha nincs tűz, nincs ima. Csomó jó szándék van, de ima az nincs. Miért szólítasz úgy, hogy Uram, ha nem azt cselekszed, amit mondok neked? És majd jönnek hozzám és azt mondják, Uram, csodákat műveltünk a nevedben, s ő azt válaszolja, nem ismerlek titeket, Nem érdekel. Vicces. Úgy tűnik, sokkal kevésbé érdekelte őt az „Uram, Uram” imádság, mint amennyire minket. Jobban érdekelte az, hogy miért nem cselekszitek azt, amit mondok nektek.

Na most figyeljete erre! Ne gondoljátok, hogy a jótettek már szükségszerűen imádságnak számítanak. Tudjátok, gyakran idézik az Úr szavait az utolsó ítéletkor: „Eheztem és ennem adtatok, szomjaztam és innom adtatok...” Nos, valaki más azt mondja: „Ha testemet odaadom, hogy elégessék, és minden javamat szétosztom a szegények közt, de szeretet nincs bennem, semmit sem ér”-emlékeztek? Tehát nem maga a tett az, ami valójában értékes lehet – hiszen vannak jótettek, amelyek valóban jók, vannak amelyek korrupáltak... Eckhart mester, a nagy német misztikus hatalmas szavakat mond: „Kevesebbet kéne azzal törődnöd, hogy mit kell tenned, inkább azon kéne töprengened, hogy minek kéne lenned. Mert ha a létezésed jó, akkor a munkáid fényesen ragyognak. Tehát léted, életed az, aminek változnia kell. Ez a tűz. Hogyan változtatnád meg létedet? Mit tennél? Semmit. Hogy léted átváltozzon, ahhoz látni kell. Meglátni valamit, ami megváltoztat téged. Attól nem változol, ha magadon dolgozol. Ebben az országban lakók rég híresek arról, hogy megjavítják a dolgokat. És ez komoly tehetség. De ha személyeket akarsz megjavítani, kudarcra vagy ítélve. Nem kell semmit csinálnod, új módon kell látnod a dolgokat. A Nagy

George Fox olyan jól fogalmazta ezt meg. Azt mondta, amikor ez a hatalmas felismerés érte: az egész világ változatlan maradt, de másképp nézett ki, más kisugárzása lett.”

Hogy a kép teljes legyen, a Hittani Kongregáció figyelmeztetését is ide tesszük Melloval kapcsolatosan. :D Hittani Kongregáció

KÖZLEMÉNY ANTHONY DE MELLO SJ ATYA ÍRÁSAIVAL KAPCSOLATBAN

Az indiai jezsuita atya, Anthony de Mello (1931-1987), jól ismert számos publikációja alapján, melyeket sok nyelvre lefordítottak, s melyek ismertté váltak szerte a világon, bár ezen írások közül nem adta jóváhagyását mindegyik megjelenéséhez. Művei, melyek szinte kizárólag rövid történetek formáját öltik, a keleti bölcelet néhány érvényes elemét hordozzák. Ezek segíthetik az önuralom elérését, a szabadságunkat korlátozó kötöttségek és érzések feloldását, és az élet viszontagságainak derűs megközelítését. Korai írásaiban, de Mello atya, jóllehet a buddhista és taoista spirituális áramlatok befolyását mutatja, megmaradt a keresztény lelkiség határain belül. Ezekben a könyvekben az ima különböző fajtáit tárgyalja: fohász, közbenjárás és dicsőítés, vagy szemlélődés Krisztus életének misztériumairól, stb.

Már e korai műveinek bizonyos részleteiben, nagyobb mértékben későbbi alkotásaiban is megfigyelhető egy fokozatos eltávolodás a keresztény hit lényegi tartalmától. A kinyilatkoztatás helyére, amely Jézus Krisztus személyében jött el, behelyettesíti Istennek egy forma vagy kép nélküli intuitív megismerését, egészen addig, hogy Istenről úgy beszél, mint a teljes ürességről. Ahhoz, hogy Istent lássuk, elég, ha közvetlenül a világra tekintünk. Semmit sem lehet mondani Istenről; az egyetlen megismerés a meg-nem-ismerés. Már az Ő létezésének kérdését felvetni is értelmetlenség. Ez a radikális apofaticizmus[1] egészen annak tagadásáig vezet, hogy a Biblia érvényes állításokat tartalmaz Istenről. A Szentírás szavai jelzések, melyek csak arra szolgálnak, hogy a személyt elvezessék a csendhez. Más fejezetekben a vallási szent szövegek, a Bibliát is ideértve, még súlyosabb megítélés alá esnek: azt állítják, hogy megakadályozzák az embereket a józan ész követésében, s ezáltal korlátoztak és kegyetlenek lesznek. A vallások, beleértve a kereszténységet is, jelentik az egyik legfőbb akadályt az igazság feltárásában.. Ennek az igazságnak pontos tartalmát különben sosem definiálja a szerző. Szerinte az, ha valaki úgy gondolja, hogy saját vallásának Istene az egyedüli Isten, ez egyszerűen fanatizmus. „Istent” kozmikus valóságnak tekinti, meghatározhatatlannak, mindenütt jelenlevőnek; Isten személyes voltát figyelmen kívül hagyja és gyakorlatilag tagadja.

De Mello atya kimutatja nagyrabecsülését Jézus iránt, magát is „tanítványának” tartja. De Jézust csak egy mesternek tekinti mások mellett. Az egyetlen különbség más emberekhez képest az, hogy Jézus „felébredt” és teljesen szabad, míg mások nem. Jézust nem ismeri el, mint Isten Fiát, hanem csak valakit, aki arra tanít bennünket, hogy mindannyian Isten gyermekei vagyunk. Ezen túlmenően a szerző megállapításai az ember végső sorsáról kuszasághoz vezetnek. Egy ponton

„feloldódásról” beszél egy személytelen Istenben, mint ahogy a só feloldódik a vízben. Több esetben a halál utáni sors kérdését irrelevánsnak nyilvánítja; csak a jelen élet lehet érdekes. A mostani életet illetően, mivel a rossz csak egyszerű tudatlanság, az erkölcsnek nincsenek objektív szabályai. A jó és a rossz egyszerűen a realitásra ráaggatott mentális értékelés.

Összhangban az eddigiekkel, érthető, hogy a szerző szerint bármilyen hiedelem vagy hitvallás Istenről vagy Krisztusról nem jó másra, mint hogy megakadályozza az egyén hozzáférést az igazsághoz. Az Egyház azzal, hogy Isten szavát a Szentírásban bálványá tette, odáig jutott, hogy kitiltotta Istent a templomból. Ebből következően elvesztette felhatalmazását, hogy Krisztus nevében tanítson.

Jelen közleménnyel, a keresztyén hívők érdekeinek megvédését szem előtt tartva, ezen Kongregáció kijelenti, hogy a fent említett állítások összeegyeztethetetlenek a katolikus hittel, és komoly károkat okozhatnak.

II. János Pál pápa az alulírott bíboros prefektus kihallgatása alkalmával ezt a Kongregációnk rendes ülésén elfogadott közleményt jóváhagyta, és elrendelte közzétételét.

Kelt Rómában, a Hittani Kongregáció Irodájában,
1998. június 24-én, Keresztelő Szent János születésének főünnepén.

+ Joseph Card. Ratzinger

prefektus

+ Tarcisio Bertone, S.D.B. Vercelli érde. érseke

titkár

[1] Negatív teológia. A ford.

A vatikáni honlapon olvasható alábbi angol szöveg alapján készült ez a magánfordítás:

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/h/documents/rc_con_cfaith_doc_19980624_demello_en.html

BESZÉLGETÉS BOKROSOKKAL

alkotórész tulajdonságainak következménye...”
(Fritjof Capra)

„...a világmindenség egymástól függő események dinamikus szövete. Egyik tulajdonsága vagy alkotóelme sem tölti be az egész fenntartó alapzat szerepét; mindegyik a többi

Időtlenül ható kezdeti impulzus

Szikrázott a téli nap a Városligetre leesett vastag havon. Csak néhány kutyasétáltató mászkált délelőtt a kopasz platánok alatt. A nyomok már össze-vissza

szabdalták a szűz havat, de az úttest fehér volt még, mert napok óta tartotta magát a fagy. Beljebb, a Damjanich utcában már minden fekete volt és latyakos a szózástól. A hangulat is más volt. Valahogy fázósabb, mert a nap ide már nem sütött be. Tudtam róla, mert egy ablakot éppen becsuktak a hatodikon és egy pillanatra felvillant a tükröződése, de csak közvetve érintett. A fénye ott volt, de a melege – az a kevés – már nem. A kétudvaros, gangos ház régi emlékeket idézett fel bennem, amíg vártam, mert Éva leszaladt valahová – kicsit korábban érkeztem.

Udvariasan vezetett be a lakásba, majd a kis kuckójába. Gyurka bácsi Óbudavári odúja jutott eszembe. Csak, ami szükséges... És, egy számítógép. Csönd volt és nyugalom. Egy kicsit még rendeztettem a diktafont és közben lényegtelen dolgokról fecsegtem, majd lassan lecsendesedett minden bennem is.

Próbáljunk meg először arról beszélgetni, hogyan jelent meg Nálad az a kezdeti impulzus, ami a mai napig eltartott, és ami újra és újra felújul az évek, évtizedek során. Hogyan kezdődött Neked az a nagy kaland az életedben, amit ma már Bokornak nevezünk?

Nehéz már a közösségben. Amikor valaki mély hangon zárt szájjal beszél – úgynevezetten elmélyülten imádkozik – akkor semmit sem hallok a készülékkel – kezdte Éva és rögtön magamra is vettem, hiszen mély hangon sokszor zárt szájjal szoktam dörmögni főleg akkor, ha úgy érzem, valami fontosat mondok. Persze nem így indult - folytatta. 14 éves koromban, 48-ban kezdődött az egyetemisták által létrehozott cserkészeknél, az utolsó két évükben, mielőtt feloszlatták őket. Lelkiatya szükségessége, Sík Sándor versek a tábortűznél, önnevelés, Franklin naptár, lelkigyakorlatok és minden szép és jó, ami ezzel kapcsolatos. Ott értettem meg, hogy nem a szemüveg számít, ami nagyon zavarta a hiúságomat, hanem az, hogy ember légy. Gresz Sári, aki ennek a csapatnak tagja volt, egyetemre járt és ott találkozott Gyurkával, aki az egyetemi lelkész volt. Ez abban az időben volt, amikor Kolakovits jött Rómából. Sári az első csoportszervezésben már benne volt. Közben a cserkészetet feloszlatták, de egy tízfős mag együtt maradt és ezt Sári, mikor Pestre visszakerült készen találta egy csoport megszervezéséhez. Az egész csoport Juhász Miklóst választotta lelkiatyjának. Szóval hihetetlen jó közegbe kerültem, amit akkor igazából még fel sem fogtam. Talán ötven táján volt egy nyári lelkigyakorlat. Profi módon volt megszervezve, mert akkor már bujkálni kellett – minden nap más helyen, váltott előadókkal. Gyurka feljött Debrecenből és a teológiai részt vezette. A Szentháromságról beszélt. Mai napig emlékszem a szavaira, azt mondta: „A Szentháromság olyan, mint egy kör, amihez a mi életünk érintő egyenesként közelít. Halálunkkor találkozik vele abban a pontban, ahol érinti.” Rónay György beszélt a keresztyén irodalomról, Forrai István szervezte a zenei részt, szóval rendkívül nagy hatással volt rám ez a lelkigyakorlat. Így indult el az egész. Itt találkoztam először Gyurka bácsival. Aztán a kapcsolat megszakadt, de úgy érzem ez volt az a kezdeti impulzus, ami aztán megadta a folytatásnak is a lendületet. Aztán gyorsan férjhez mentem. Bár Debrecenben tanára volt, férjem nem nagyon kedvelte Gyurkát, hiszen ugyanolyan

erősakarátú, határozott ember volt ő is és ez az egész valláskérdés nem is érdekelte.

61-ben folytatódott a „kaland”, amikor a szüleimnél voltam Mátyásföldön és Gyurka éppen ott helyettesítette a mátyásföldi papot. Egy teljesen szokványos vasárnapi gyónásra bementem a gyóntatószékbe, ahol éppen ő gyóntatott. Nem tudtam, hogy ő az, és ott, egy teljesen szokványos gyónás alatt valami olyan Szentlélek élményem volt, mintha kézzel fogható tömörségben ott lett volna és ott áramlott volna. Amikor kijöttem és letérdeltem imádkozni, csak ezt tudtam kérni: édes Istenem áldd meg ezt az embert, mert érzem, ő mindenképpen a Te küldötted. És az az érdekes, hogy Gyurka is emlékezett később erre a gyónásra.

Elhallgattunk. Még ennyi idő után is érezhető volt annak a találkozásnak a hatása itt, most, köztünk.

64-ben folytatódott, amikor szintén egy vasárnap Gábor fiammal voltunk misén és akkor kijött Gyurka és egy mellékoltárnál kezdett misézni. Nem ismertem meg, de éreztem, hogy nekem át kell mennem ahhoz az oltárhoz, ahhoz a paphoz és miséhez. Gábor fiam nem értette. Korábban beszélgettünk arról, hogy a hangyák az illatuk alapján találják meg egymást, így csak odasúgtam neki: „Tudod, az illatút”. Akkor sem értette és nem is kérdezett semmit, de jött. A mise után bementem a sekrestyébe és eléje álltam: Bulányi Györgyöt keresem – mondtam. Meglepődött, mert nem ismert meg. Akkor már nagyon óvatos volt, mert akkor voltak azok az élményei, hogy ismerősei átmentek az utca másik oldalára, ha meglátták. Megadta a Tempó telefonszámát és kért, hogy ne mondjam meg a nevemet, ha keresem, csak annyit, hogy én vagyok a négygyerekes Évike. Engem féltett, de nem értettem, nem tudtam mire vélni a viselkedését. Bizalmatlanságnak vettem és úgy döntöttem, hogy akkor én ezt nem erőltetem. Két év múlva Greszénél találkoztunk újra, amikor már ez a nagy óvatossága kezdett csökkenni. Együtt mentük el és a buszmegállóban beszélgettünk, amikor jött a busz és ő a mondat felénél felszállt a buszra és elment. Hát ez azért sok – gondoltam. Megvárhatta volna a következő buszt, hogy befejezze a mondatot Sárinak pedig azt mondtam: nézd, te ismered, mondd meg neki, hogy én ennek a mondatnak a másik felét is hallani szeretném. Így kezdődött a tényleges kapcsolat. Adott időpontot, itt lakott a Nagy Lajos király úton és elmentem hozzá beszélgetni.

Ez a történet nekem ténylegesen arról szólt, amit gondoltam és kértem, hogy beszélj róla. Egy kezdeti impulzusról, ami egy ajándék egy ember életében. Ahogy mondtad: nem tudom mi lett volna velem, ha nem találkozom a cserkészekkel. És aztán sorban a többi, mintha kézen fogva vezettek volna egy másik dimenzióban, mert közben a hétköznapi életed zajlott: férjhez mentél, gyerekeid születtek, dolgoztál, stb. Az a bizonyos érintő elindult a kör felé.

Igen. Akkor egyszer megkérdezte, mondd, miért kell neked négy gyerek mellett dolgoznod? Jó kérdés volt, de hát éppen a négy gyerek miatt kellett dolgoznom. Akkor költöztünk ide, ebbe a nagy lakásba, ami százhusz négyzetméter és férjemmel azt terveztük, hogy átalakítjuk, és olyan fizetővendég szobákat alakítunk ki, ami akkor divat volt, hogy a fizetésünket kiegészítsük. Egy bökkenő volt, hogy nem volt rá pénzünk. Akkor elmondtam Gyurkának, aki egy kis gondolkodás után azt válaszolta, hogy ő ad hozzá kölcsönt. De, kérdeztem, mi lesz, ha nem tudjuk visszafizetni? Akkor száradjon a te lelveden, hogy más nem kaphat belőle – mondta. Otthon megbeszéltem és anyámék vállalták a garanciát. Nem adta egyben ide a pénzt, hanem mindig csak annyit, amennyire szükség volt. Ez volt a segítsége ahhoz, hogy itthon maradhassak a gyerekekkel, hogy ne kelljen elmennem dolgozni. A havi törlesztés adta az alkalmat arra, hogy hónapról-hónapra találkozunk. Akkor, 68-ban született Kati lányom is és akkor már elkezdődött a csoportok szervezése is: Terikének, Jóskának mutatott be. Amikor a vendégszoba kész lett meghívtam az ismerőseimet és Gyurkát is egy kis vacsorára. Ildi kolleganóm volt a kórházban és ő segített nekem a vacsorakészítésben. Itt ismerkedtek össze. Együtt mentek el... És a dolog ismét körbe ért. Elindult egy újabb érintő a kör felé. Az Ildi is megragadt.

Ahogy hallgatlak, minden olyan simának, gördülékenynek tűnik, így elmesélve. Nem voltak ebben mégis buktatók? Persze minden olyan lépés, ami átmenetileg elválasztott téged ettől az úttól ilyen akadály volt, amit, ha nem is tudatosan, de egy észrevétlenül működő vonzás hatására legyőztél. Azért mégsem lehetett ennyire sima.

Persze, hogy nem volt. Nem is kicsik voltak a zökkenők. Csak egyet említek, ami talán a legnagyobb volt. A férjem féltett. Nem volt benne, látta a világot és feltett, féltette a családot és nem engedélyezte a csoportba járást. 70-ben elment Olaszországba dolgozni, és megígértem neki, hogy Gyurkával csoportos munkában nem fogok részt venni. Gyurka bácsi körül létrejött egy nőkből álló csapat az úgynevezett hölgykoszorú: Andi, Ildi, néhány szerzetesnő, egy nagyon jó kis közösség. Később kiderült, hogy az egész miattam volt, mert a többiek már mind valamilyen csoportot vezettek. Amikor férjem visszajött megmondtam neki, hogy ha Bulányival valami baj lesz, én akkor sem fogom azt megúszni akár csoportban vagyok, akár nem, mert ahol őt nyilvántartják, ott nyilvánvalóan minden kapcsolata is fel van vésvé. És akkor legyintett egyet: „menj, ahová akarsz” - mondta. Persze azt tudni kell hozzá, hogy én is mindent lehetővé tettem számára, amit csinálni szeretett volna. Így kerültem az Öregek II. csoportba, 71-ben.

Nagyon furcsa, hogy ezek az események, amiket felsoroltál, mint meghatározó pontjait annak a bizonyos kezdeti lendület indította folyamatnak, csupa olyanok, amik mellett gond nélkül el is mehettél volna. Kellott ott lenni valamiféle külön figyelemnek, kíváncsiságnak részedről. Olyasmire gondolok, mint ami a magvető példabeszédben szerepel.

Nem az útszélre gondolok, hanem a köves talajra és a bozótra. Mintha az egész ezt megelőző életed erre a magra készült volna fel, vált volna a próbák során jó földdé ennek a magnak a számára. Nem te csináltál valamit és nem is Gyurka bácsi, hanem lassan – mindennek ellenére és mellett – elkészültetek erre a találkozásra, erre az együtt-munkálkodásra, aminek az eredménye, jelenlegi Te magad, most erről beszámolsz nekem.

Igen. Ehhez hozzá tartozik az is, hogy Gyurka egy nagyon erős, meghatározó személyiség volt. Őt nem lehetett figyelmen kívül hagyni. Vagy azonnal követte valaki, vagy vissza-vissza tért hozzá, amíg végül bele nem akadt, vagy messze elkerülte miután találkozott. Személyes vonzásával szedte össze az embereket. Az eredmény azzal a személlyel is összefüggött, akivel találkozott.

Ugyanakkor ezekből a nagy személyes vonzásokból idővel, néha nagy személyes taszítások származtak, de talán ez is törvényszerű, hiszen mellette nőttek fel és idővel megtalálták a saját útjukat. Sok sértődés, meg egyebek, de ez talán már sokkal később volt.

Módszerei nem voltak kíméletesek. Emlékszem Szigetszentmiklóson a fűtetlen templomban képes volt a dermesztő hidegben fél órát is prédikálni! Akkor még az egész abszolút katolikus alapon folyt. A Hűségimában hangsúlyos volt az egyházhűség: „Ígérem, hogy hűséges leszek Egyházzhoz, tőle kaptam mindent. Átala Ismertelek meg Téged, Jézusom Mindig a Te arcodat keresem benne, és egész életemet szolgálatára szenteltem.”

A KIO szemlélete hihetetlenül felszabadított engem. Egyszer valamilyen ünnepre lapokat írt mindenki neki és ezt összeállítva adtuk át ajándékként. Én azt írtam, hogy amit neki igazán köszönhetek az a lelkiismereti szabadság. Otthoni neveltetésemben minden valódi probléma megoldása a pap volt. Meg kellett vele beszélni, és amit ő mondott az úgy volt. Ez alól szabadított fel, de egyben nagy felelősséget is adott. A szabadsággal együtt jár a felelősség. Nem mondhatok akármikor, akármiről, akárkinek és nem is szaladhatok máshoz a válaszokért. Ha rosszul, rosszkor vagy rosszat mondtam, azzal nekem kellett számolnom és kijavítanom, valahogy rendbe tenni. És hát az egész szemléletváltozás, a KIO...

Nézzük most meg, hogyan alakult a kezdeti lendület hatása akkor, amikor már csoportban voltatok. Nyilván változott a csoport, elmentek, jöttek újak és ez rendszerint – úgy tapasztaltam – nehézségekkel jár együtt, próbára teszi a csoport összetartozási érzését és új feladatokat ad: bevezetni egy újat a formális dolgokba, a fogalmakba, elősegíteni a megnyílását, stb. Hogyan segítette azt az alapelvet, ami egyik cél is volt mindig a Bokorban, hogy mindenki szedje össze a maga tizenkettőjét.

A kezdeti – cserkészből maradt – társaságból sohasem lett Bokor társaság. Csak egy házaspár maradt, majd azok is kimaradtak. Nemcsak a kimaradás és az újak a probléma egy csoportban, hanem például valaki nagyfokú süketsége is. Emlékszem volt olyan lelkigyakorlat, amelyen fölváltva ültünk mellette – már a nagyothalló mellett – és felváltva írtuk a lényeges mondatokat számára. Igen, változott az Öregek II is. Gyurka bácsi otthagyta és Andi vette át a vezetését. Aztán Andi meghalt és átvették Karcsiék, akik aztán szintén meghaltak. Azóta hivatalosan nincs vezető. Imre a lelki összetartó, az adminisztratív dolgokat meg én csinálom. Ezek óriási veszteségek voltak. Ugyanakkor fluktuáció is volt, bár az még Gyurka idejében. Akkor jöttek például Marci és Éva, akik hihetetlen gyorsan belenőttek a csoportba. Ők azok, akiket láttam igazán felnőni és elmélyülni. Nyilván az életük segítette ezt, de talán a csoport is. Náluk nyilvánult ez meg számomra a leghatározottabban.

Azt mondod, hogy láttad őket belenőni, felnőni és elmélyülni. Lehetséges ezt a csoportozást úgy csinálni, hogy ne látszódjon semmilyen változás valaki életében? Szerintem lehetetlen, hogy ne hasson valakire és a körülötte lévőkre és a világra az a hosszú, évekig tartó küzdelem, ami a csoportozással együtt jár. Ha nem hat, akkor valami gond van ezzel a csoportba járással.

Érdekes. Igen, így van. Mégis vannak olyanok, akik már eleve felnőttek voltak és úgy jöttek közénk. Például Imre. Persze mondhatod, hogy a papok más eset, de talán még az ő szemlélete is változott. Andi is egy nagyon erőteljesen két lábon álló valaki volt. A sok életbeli megpróbáltatás biztosan változtatott rajta, de számomra nem látszott meg kifelé, mert mindig is érettként tudtam felnézni rá.

Jöttek-e újak, kívülről. Valaki gyereke, vagy csak valakinek az ismerőse. Hogyan maradt fenn a csoport a sok változás ellenére?

Mindenkinek, aki jött hozzánk volt valamilyen katolikus előélete. Olyan nem jött, aki csak úgy beesett – ha erre gondolsz. Fialok nem jöttek. Valaki gyereke sem. Nem is szerencsés, ha a gyerek ott van, amikor például közgyónás van. Zoliék jöttek, akik fiatalok. Ők kérték, hogy közénk járhassanak, mert Marciékhoz kötődtek. Vidékről jönnek négyeszer vagy ötször egy évben és mindig vagy egyik vagy másik, ritkán együtt. Valahogy így alakul most az életük, nyilván a gyerekek miatt. Ők érzik is ezt a feszültséget, már hogy mi öregek vagyunk hozzájuk. Nekünk viszont nagyon jó, mert friss levegőt hoznak, amikor jönnek. Gabi egy nagyon sokoldalú és határozott személyiség és Zoli is. Ismered nyilván Gabi ajánlót a Bokor-tévén. Közvetlenek, természetesekek, érzékenyek a dolgokra. Nagyon jó, hogy ott vannak. Van egy Vegyesnek nevezett csoport is, amit annak idején Andi vezetett, de nagyon sokan kihaltak belőle. Azt mondtam Imrének: tudod mit, eljövök én is hozzátok. Azóta oda is járok. Így vagyunk ott nyolcan. A másikban, az Öregek II-ben 9-en. Az én leadó csoportomban már csak négyen, kihaló korban. Azért vagyunk együtt, mert az egyedüllét miatt szükség van egy

kis egymásra irányuló szeretetsugárra. A hűség számomra megélésre kötelező fogalom.

Szeretnék egy ronda kérdést feltenni – ha akarsz válaszolni rá, ha nem, hát nem... Gyurka bácsinak állandóan fájt, hogy nem szerezzük meg a saját tizenkettőnket. Tényleg „csak” egy családi vállalkozás ez a Bokor, vagy csak még nem találtuk meg a formáját annak, hogy szélesebb körből, külsőkkel is ismerkedjünk, barátkozzunk, csoportokat hozunk létre? Hiszen a Bokor életvitel, életszemlélet, életmód egy hatalmas dolog és a legnagyobb hiánycikk a mai világban?

Ebből az van, hogy családon belül sem megy. Van azért több család, akik igazán minden tagjában és egészben is élenjárnak, együtt. Még ott sem megy maradéktalanul, ahol minden adottság, lélek, képzettség, erő megvan. A többi családnál pedig nem is látszanak a gyerekek. Néha fel-feltűnnek, aztán eltűnnek. Az enyémekek közül is kettő volt Bokorközösségben, de most már másutt érdekeltek. Sajnos a megismert Bokor-tartalmak nem élnek bennem már olyan dübörgő erővel, hogy hirdetni tudjam "akár alkalmas, akár alkalmatlan". Bokorbéli életem már tiszta haszonélvezés. Talán nem éltem meg igazán, nem vált vérré bennem...

Csodálkozva néztem rá. Amiről beszélt eddig, abban, igen benne volt az, hogy kapni is kell, hiszen másképp nem lehet adni, de ennyire azért nem kellene semmibe venni a kezdeti impulzus élet átalakító hatását. Ez túlzott szerénység. Akkor nem értek valamit - mondtam. A Bokorünnep tele volt fiatalokkal, fiatal tizen- és huszonevesekkel.

Talán ismerősök, barátok voltak. Nem ismerem őket. *Ha így van, akkor hogyan megy tovább, nem a forma, mert az mehet, hanem az ügy, a munka – ahogy Jézus nevezte?*

A munka olyan embereken fordul, akiknek karizmájuk van. Nem akarok neveket említeni, de olyanokon fordul, akiknek az adottságaik megvannak a vonzáshoz. Voltak ilyenek, akik elmentek, például Gyusza és vannak most is ilyenek, például a Gyuri, aki, mint egy jehova tanúja, még a vonaton is vonzza az embereket. Vagy Laci és Bandi, aki sok embert elért. Náci is összehozta a maga népét, és az első, második nemzedék több tagja. Én magam nem tudtam. Csoportomat is Lacitól örököltem. Hát igen. A Domi és a Rezső tér tele volt emberekkel. Hihetetlenül nagyhatású ember volt. Most is nagyon keményen és előrelátóan ő viszi a Bokrot. Ha ő nem kapja össze az embereket, akkor nagyon megsínylette volna Gyurka halálát a Bokor. Szóval potens, karizmatikus emberekből egyre kevesebb van. Ugyanakkor ott a kettes régió. Száz ember, két KV-képviselővel. Csupa fiatal, akiknek nőni kell. Két éve a Bokorünnepet ők csinálták és nagyon jól. Nem érzik még az erejüket, családot alapítanak, tanulmányaikat végzik. Türelem

kell hozzájuk még. Például a Berci – nagyon értelmes, jó adottságú, jó gondolkodású fiatalember. Jobban kellene aktivizálni. Gyurka értett ehhez. Nem azt mondta: gyertek, ha van kedvetek, hanem: ezt csináljuk meg! Nem lehetett nemet mondani. Ez a karizmatikus ember. Valaki a Gyökérben mondta minap, hogy ha nem lett volna a Bokor csoportrend, hogy készülni kell, előadni, szervezni, akkor negyed annyit sem lenne képes megtenni. Fel kell nőni! A feladatok növelik meg az embert: kapd össze magad és csináljuk meg! Ha nem sikerül az nem számít. A munka számít. És ha sikerélmény van, akkor a következő már könnyebb és lesz önbizalmod. Ezt kellene a fiatalokban növelni. Én is inkább lökdöső vagyok, mint hogy magam menjek bele, de amikor előjött ez a Bokortábor ügy, hát... A közösséghez tartozás, az ilyen közösséghez tartozás élményét mégiscsak a Bokortábor adja meg. Hát nem tudtam megállni és jelentkeztem... és aztán még jelentkezett ez is, az is és most már tizenöten vagyunk. Itt van megint ugyanaz a kezdeti impulzus, csak kicsiben. Meg kell szólítani személyesen az embereket, nem drótposta vagy plakát! Ahogy Bőjte Csaba mondta egyik Bokortáboron: elindul az ember és egyszer csak ott egy fal, és ahogy közelebb megy hozzá látja, hogy csak kőd.

Még egyet kérdezek. Nekem állandóan visszatérő kérdésem, hogy mit lehet egy ismeretlen fiatalembernek mondani, ha rám talál, miért jöjjön el egy csoportba, egy közösségbe és miért pont ebbe? Te mit tudnál mondani neki azon kívül, hogy gyere el közelem?

Ehhez egy szektás adottság kellene, ami nekünk nincs meg. Ott vannak nyitott gyülekezeti programok, ahol ezeket az újakat azonnal átölelik. Egy ilyen kis, zárt közösségben ez nem megoldható. Próbáltuk mi is a Bokorportán filmvetítés vagy az Ökocsoport, de nem jöttek. Ha egy szektába bemész, akkor szeretettel megfognak, körülvesznek, azonnal megérzed a légkörét. Van ismerősöm, aki, ötven éven felül katolikus múltját otthagya csatlakozik egy ilyen közösséghez. Ezek persze nem töltekező gyülekezetek, hanem leadók, de hatalmas a vonzásuk olyanokra, akik a közösség melegére vágnak. Ezekben látványos szeretetlégkör van. Mi is abban vagyunk a mi kis közösségünkben, de kívülről jövővel nem tudunk mit kezdeni. Györgyiné is jelentkeznek a Bokorportálon és nincs, kihez küldje, hova hívja meg őket, nincs, aki felkarolná, bevezetné, növelné és alkalmassá tenné a közösségi munkára. Pedig itt van minden érték, minden érték elérhető, hozzáférhető, van szeretet is, munka is és együttérzés is. „Tanítvánnyá lenni és tanítvánnyá tenni” – ahogy Gyurka bácsi mondta. Megmaradnak ezek a szlogenek a fejben és a szívben is. Igen valamit ki kellene nyitni, de ehhez is idő és ember kell.

Aztán már csak beszélgettünk, úgy szabadon locsifecsiztünk, mint akik már évek óta ismerik egymást. Valamit meséltem Neki az életünkről is, hiszen adatokat alig tudunk egymásról. És az adatok fontosak. Felírta a drótpostacímét és telefonszámát is. Elbúcsúztunk abban a tudatban, hogy kicsik és nagyok, erősek és gyengék mind

testvérek vagyunk Isten országában. És vége.
Elváltunk. Elváltunk?

A beszélgetést egy diktafon rögzítette.

Összeállította: Trásy Éva és Farkas István

OZIAH HEGYI ÁLMODÓ INDIÁN TÖRZSFŐNÖK VERSE

„Nem érdekel, miből élsz.

Azt akarom tudni, mire vágysz, és hogy szembe mersz-e nézni a vágyaiddal.

Nem érdekel, hány éves vagy.

Azt akarom tudni, megkockáztatod-e, hogy örülnek tűnj szerelmeidért, álmaidért, és azért a kalandért, hogy életben vagy.

Nem érdekel milyen bolygók kövöznék holdad körül.

Azt akarom tudni, hogy elérted-e már fájdalmaid középpontját, hogy megnyitottak-e már az élet csalódásai, hogy összezsugorodtál és bezárkóztál-e már a félelemtől, hogy érhet-e még fájdalom. Azt akarom tudni, hogy elfogadod-e fájdalmadat és fájdalmadat anélkül, hogy elrejtene, vagy mindenképp megváltoztatni akarnád.

Azt akarom tudni, hogy tudsz-e örülni nekem és önmagadnak, hogy tudsz-e vadul táncolni, az ekstázistól megrészegülve, anélkül, hogy figyelmeztetnél bennünket, legyünk óvatosak, reálisak, és emlékezzünk emberi mivoltunk korlátaira.

Nem érdekel, hogy igazat beszélsz-e.

Azt akarom tudni, hogy mersz-e másnak csalódást okozni, hogy hú maradhass önmagadhoz. Hogy elviseled-e a család vádját anélkül, hogy megcsálnád saját lelkedet.

Azt akarom tudni, hogy hűséges vagy-e, s ezáltal megbízható.

Azt akarom tudni, hogy látod-e a szépséget akkor is, ha nem mindennap pompázik, és hogy tudod-e Isten jelenlétéből meríteni életed.

Azt akarom tudni, hogy tudsz-e kudarcaimmal és kudarciddal együtt élni, és a tóparton állva, mégis az ezüst Hold felé kiáltani: Igen!

Nem érdekel, hol élsz, és mennyi pénzed van.

Azt akarom tudni, hogy fel tudsz-e állni a kétségbeesés és a fájdalom éjszakája után, megviselten, sajnó sebekkel, hogy gyermekeidnek megadd mindazt, amire szükségük van.

Nem érdekel, ki vagy, és hogy kerültél ide.

Azt akarom tudni, hogy állsz-e velem a tűz közepébe és nem hátrálsz-e meg.

Nem érdekel, hol, mit és kitől tanultál.

Azt akarom tudni, mi ad neked erőt belülről, amikor kint már minden másnak vége van.

Azt akarom tudni, hogy tudsz-e egyedül lenni önmagaddal, és hogy igazán szereted-e azt a társaságot, melyet üres óráidra magad mellé választottál.”

INCZÉDY PÉTER

MIRŐL MI JUT AZ ESZEMBE... TAVASZ IDUSÁN A FÖLDILLATÚ KERTBEN

Előbújtak a hóvirágok a kertben. Majdnem a hó alól. Néhány napja még tenyérnyi hó fődte a talajt, most meg virágaiktól fehérlik a föld az ablak alatt. Csak a tavalyi avar nem bomlott el körülöttük. Máskor már márciusra komposztálódtak a lehullott levelek, de múlt évi száraz ősz megőrizte a barna lombtakarót.

Körülnéztem a kertben. Szemügyre vettem a gyümölcsfák rügyeit is. Meg is állapítottam, hogy ráérek a metszéssel és lemosó permetezéssel. Még alszanak a rügyek. Majd ha a langyos márciusi napsugár felébreszti s duzzadni kezdenek, akkor talán egy délután is elég lesz a metszésre s permetezésre. Mert eddig ez a március felénk itt a nógrádi dombok között nemigen fűjt ébresztőt. A tavaszi szél is csak a száraz leveleket söpörte össze az úton. A levonult hó után süppedő sár maradt a felásott – megszántott kertben. Jani bácsi szomszédom éppen ezért deszkákon állva kezdte meg szőlője metszését. Neki ugyanis nem félnapos ez a munka. Igyekeznie kellett, hogy még a tavaszi lemosó permetezés előtt végezzen vele. Fontos a sorrend, hogy a permetlé fedje a metszési sebeket. Mi még halaszthatjuk az olló csattogtatást ezen a kis területen. Már csak azért is érdemes kivárni, hogy a kórokozók s kártevők is felébredjenek. Ne ússzák meg egykönnyen ezt a fafürdetést. Hogy meddig lehet húzni az időt ezzel a munkával? Rügypattanásig. Van benne egy kis kockázat, mert könnyen lekéshetjük ezt a végső időpontot. És akkor bizony elmarad a tavaszi első, meghatározó kezelése kedvenceinknek. Azután viszont már mindent a természetre szoktam bízni. Mind a hét önjáró gyümölcsfámat. Végére is valamennyire beszélő viszonyban vagyunk. És még soha sem csaptak be.

Felszögelttem egy madárodút is az egyik kerítésoszlop

ra.

Volt ennek a madárlaknak egy párja az öreg szilvafa ágainak ölelésében.

Lakója viszont nem akadt évek

óta. Tavaly is egy barátcinege pár inkább a levélszekrénybe költözött. Az sem zavarta az apró fekete sapkás madarat, hogy költési időben gyakran nyitogattuk a kaput. Később meg a fiókáival együtt jött-ment a fészek. Igen szűk kis nyílást talált bejáratnak rajta. Lehet persze, hogy éppen ezért választotta az általam barátságosabbnak vélt fatörzsből fabrikált odú helyett. Merthogy ornitológus ismerőseim szerint a barátcinege csak szűk nyílású odúban költ.

No persze odúügyekben is rendet akar tenni a mindent tudó hatóság. Van ugyanis egységesített madárodú

szabvány. Meg lehet tekinteni a <http://madarodu.eu/hu> honlapon, melyik madárnak milyen odú dukál. A cinegéknek való a <http://madarodu.eu/hu/termekeink/4-atipus> címzettségen látható. Még a pontos mérete is ott van az odú képe alatt, ha valakinek kedve szottyanna barkácsolni egyet. Erre ugyan nem merek senkit sem bízni. Ki tudja mikor sért valamiféle szabadalmat, uniós előírást, hiszen a madárlak is feltétele lett a természetes gazdálkodás támogatásának, és ehhez még a területegységre meghatározott darabszámot is előírja. Akit érdekel az említett honlapon erre is elegendő tájékoztatást talál. Akinek pedig nincs türelme paragrafusokat böngészni egyet ide másolok közülük:

33/2008. (III. 27.) FVM rendelet 2. melléklete szerinti leírásnak megfelelően”.

A többit pedig bízzuk a madarakra.

FARAGÓ FERENC

ARCHETÍPUSOK AZ EVANGÉLIUMBAN

A nők...

„Ki után ájult búval nézünk.
Egy régi, kényes, édes dámát,
Kegyetlen szépet siratunk,
Benniünk sarjadtat: asszony-részünk.”
(Ady Endre)

Archetipusos vizsgálódásaink során nem hagyhatjuk figyelmen kívül a nők sajátos szerepét az Evangéliumban. Az Ószövetség patriarchális szemlélete itt léket kap, és mélyről jövően előtérbe kerül a női princípium is. Az Ószövetség férfiközpontú szemléletét is leváltja Jézus, az embert a hite alapján ítéli meg és nem a neme szerint. Az Evangélium tanúsága szerint Jézus közvetlen környezetében markánsan jelen vannak a nők, tanítványi, szolgálói, segítői szinten is és természetesen archetipikusan is, mintegy túlmutatva a nemi identitáson, olyan metafizikai tartományba, amelyben csak a feltétel nélküli szeretet számít.

A két alapprincípium (női – férfi, és tertium non datur) egyensúlyban kell, hogy legyen, ám az egyensúly soha nem egyenlőséget, azonosságot jelent, hanem egységet. C G. Jung *animáról* és *animusról* beszél¹

(leegyszerűsítve női lélek – férfi lélek) és ez a két pólus, eltérő arányban, de fellelhető a nőben is és a férfiban is. Még a patriarchális ihletésű teremtéstörténetben is megtalálható ez az öszonosság: Isten a nőt a férfi darabjából (oldal-borda) hozza létre. A női nem megteremtésekor – pontosabban az androgün szétválásakor – önön férfi mivoltára ébredő Ádám így szól: „Ez már csont a csontomból és hús a húsemből. Asszony a neve, mivel a férfiből lett.”² A héber nyelvben az 'asszony' szó az *is*=férfi szónak a nőnemű alakja: *isa*. A szójáték is a kölcsönösségi (*is* – *isa*) kapcsolatot jelzi.

A női archetípus jellemzője az egymástól távol lévő el-entétek egyesítése, egymásban feloldása. Csodálatos példája ennek az evangéliumi 'nő-kép', amelybe szinte észrevétlenül olyan ellentétek esnek egybe, mint: anya, - szűz, - prostituált.

Ettől az időponttól kezdve – tehát meglehetősen korán – a feminin meghatározottság folyton háttérben van, hogy aztán ezt a handicap-et, a XIX. században a feminista mozgalmak, végzetesen rosszul, próbálják meg helyreállítani. Az animába olyan animus elemeket beleprésselve, ami létrehozza a női eszmény jelenlegi deformált alakját. Melynek képzőművészeti(?) megjelenítése a szocialista realizmus markáns nőalakjaiban nyeri el végső torz formáját. Ez az úgynevezett egyenjogúság több kárt okozott a női léleknek, mint az azt megelőzően fennálló sajnálatos negatív diszkrimináció.

Sajátos jelentéstartalommal bír az az evangéliumi tény, hogy Jézus a feltámadásban az asszonyoknak (Mária és Mária Magdolna) jelenik meg.³ Ez is a női princípium metafizikai érzékenységét jelzi; a női lélek (anima) 'meglátja' azt, ami egy földhöz kötöttebb, materiálisabb (animus) számára nem érzékelhető. Talán ebből fakadóan a feminin archetípus rendkívül érzékeny, érzéki, intuitív, érzelmi meghatározottságú. Szemben a masculinnal, amelyre a realitás, a racionalitás, a tényszerű gondolkodásmód a jellemző. Természetesen ezen bipoláris megközelítés a 'valóságban' nem így jelenik meg, hanem csak ezeknek finom, árnyalatnyi sajátosságai mentén.

Ha az Evangéliumot a kora paternalista szemszögéből nézzük, meghökkentőnek tűnhet a női szereplők aránya. Közülük is kiemelkedik Mária személye, aki nemcsak az istengyermek anyjaként, (theotokosz, mater dei) hanem a női nem isteni szférába emelkedése révén is hihetetlen jelentőséggel bír. Kétségtelen azonban az is, hogy ez a

- *A libidó szimbólumai és változásai (Wandlungen und Symbole der Libido) (1932)*
- *(Die Bedeutung der Psychologie für die Gegenwart) (1933/1969)*
- *Emlékek, álmok, gondolatok (Erinnerungen, Träume, Gedanken) (1957)*
- *Egy modern mítosz (1958)*
- *Az ember és szimbólumai (1960)*
- *A lélektani típusok általános leírása (Allgemeine Beschreibung der Typen) (1988)*
- *Bevezetés a tudattalan pszichológiájába (Über die Psychologie des Unbewussten) (1990)*
- *A nyugati és a keleti vallások lélektanáról (2005)*

¹ Lásd:

- *Pszichológiai típusok (Psychologische Typen) (1921)*

² Ter 2.23.

³ Mt 28. 9-10.; Mk 16. 1-8.; Jn 20. 11-18

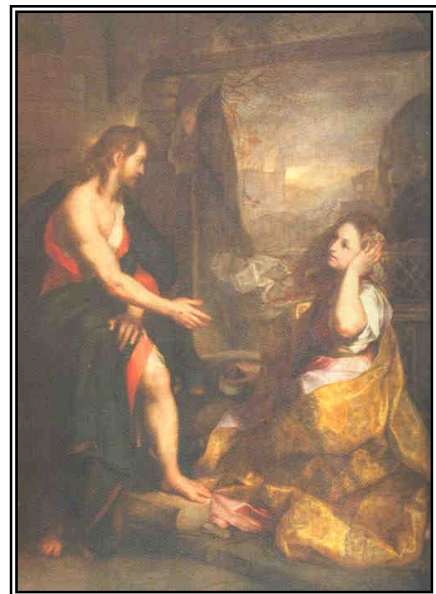
jelentőség a kereszténység története során egyre csak erősödött, kultikus és dogmatikus (Mária-kultusz) értelemben is. Az ellentétek irreális egybeesése – *szűz és anya* is egy személyben – jelenti ennek az archetípusnak a transzcendentális kiteljesedését, a mindenséget magában foglalhatóságát. Megtörténhetik az érintetlenség és az anyai szerep sorsazonossága, melynek a kereszténység történelmében olyan torz rekonstruálási kísérletei valósulnak meg, mint a női szerzetrendek (apácarendek) ön- és sorsrontó megnyilvánulásai.

Archetípusos megközelítésünk szempontjából egyedülálló jelentőségű Mária Magdolna szerepe. Talán túlzónak és meghökkentőnek hat az a megállapítás, hogy Tanítványok úgyszólván *semmit*, Mária Magdolna pedig majdnem *mindent* megértett a jézusi tartalmakból. Tény, hogy Magdolásban a legmarkánsabb a metanoia. Ő a bűnösök világából érkezik Jézus lábai elé, belőle hét ördög megy ki.⁴ A Tizenkettőben politikai elvárás volt Jézussal szemben: 'Uram, talán mostanában állítod helyre Izrael országát?'⁵ Az öt körülvevő nőkben ez nem volt meg, ez nem volt belső igényük, a lényeget látták meg s nem a mindig a felszínen, az érdekek mentén működő politikai jelenségeket. A női lélek mindig apolitikus, a politika dolga a férfiaké és van valami bizarr, oda nem illő, ha hölgyek jelennek meg politikai szerepekben vagy olyan szerepekben, ami nem a belső, szubsztilis női lélekből jön eredendően. (Gondoljunk itt a modern kor ilyen szereplőire: Margaret Thatcher-re, Tyereskovára, Heller Ágnesre stb...) Visszatérve az Evangéliumhoz, általánosságban megfogalmazható, hogy a női princípium azonosulni tud a Messiás programjával, megérzi, ráérez annak transzcendens tartalmára, és hűséges tud lenni a Golgotára menően is hozzá. Bulányi György is észreveszi elemző munkája során a női lélek csodálatos megnyilvánulásait szemben a férfi hatalmat gyakorolni akaró ösztönvilágával. Így fogalmaz: '

A nők apolitikus és antipolitikus lények, és ezért privilegizált helyzetük van a Messiás megértése szempontjából. Nemcsak azért, mert kevésbé hajlamosak akármely dicső eszme érdekében kioltani az anyák fájdalomával megszült emberi életet. Más okból is közel állnak a –Ne ölj!- törvényét beteljesíteni akaró Messiáshoz. A történelmi fejlődés kiszorította a nőket a hatalomgyakorlás területéről; a patriarchális társadalomnak velük szemben is gyakorolt erőalkalmazása folytán társadalmi értelemben – a nő kicsivé lett. S ez a kicsiség előnyösebb lélektani ágyat biztosított a nőkben az Örömhír, a szeretet megértésére, mint amilyen ágyat talált a Messiás programja a hatalmat gyakorolni akaró és társadalmilag nagy – férfiakban.⁶

Az Evangélium a női szereplők számában is jelentős, különös tekintettel, ha figyelembe vesszük az adott történelmi kor a nőket lebecsülő, háttérbe szorító determináltságát. Nézzük a szereposztást, figyelembe véve egynémely apokrif iratot is:

- Mária – Jézus anyja; (Jézus gyermekség történetében, a kánai menyegzőn és a keresztt alatt)
- Hanna – Jézus nagymamája; (csak apokrif iratok említik)
- Erzsébet – János anyja; (Lk 1. 5-25.)
- Mária Magdolna; - (Mt 27. 55-61; 28.1-10; Mk 15. 40-47; 16.1-11; Lk 8.2-3; 24. 10; Jn 19.25; 20. 1-18)
- Márta - (Lk 10. 38-42; Jn 11. 1-3; 5. 19-40; 12. 2-8)
- Péter anyósa, (Mt 8. 14; Mk 1. 30; Lk 4. 38)
- Pilátus felesége - (Mt 27. 19)
- Salomé – Heródiás lánya; (Mt 14. 1-12; Mk 6. 17-28)
- Johanna – Heródes intézőjének, Kuzának a felesége, aki gondoskodott Jézusról (Lk 8. 3; 24. 10)
- Zsuzsanna, - aki gondoskodott Jézusról (Lk 8. 1.)
- Anna prófétaasszony – aki felismerte Jézusban a megváltót (Lk 2. 36.)
- Nyomorék asszony – akiben tizennyolc éve lakott a betegség és Jézus meggyógyított (Lk. 13. 10-16)
- Szamáriai asszony – akinek Jézus kinyilatkoztatja magát (Jn 4. 7-42)
- A vér folyásos asszony - (Mt 9. 20-22; Mk 5. 25-34; Lk 8. 43-48)
- Jézus nővérei – (Mk 6. 3.)
- Kánaáni asszony és leánya – (Mt 15. 21 – 28; Mk 7. 24-30)
- Zebedeus fiak anyja; - akit Szalómének hívtak és egyben Jézus követője is volt (Mt 20. 20-28; Mk 15. 40)
- Mária – Kleofás felesége, Jakab és József anyja és Jézus követője (Mt 27. 55-61; Mk 16. 1-8; Lk 24. 10. Jn 16. 25)
- A tíz hajadon, öt ostoba, öt okos – (Mt 25. 1 – 13.);
- Jairus leánya – (Mt 9. 18 – 26; Mk 5. 21. – 43; Lk 8. 41-56))
- Asszony, - aki elvesztette a tíz drachmáját (Lk 15. 8-10)
- Szegény özvegyasszony – aki bedobta a perselybe mindenét, amije volt – két fillért, ami egy krajcár - a perselybe (Mk 12 41-44)
- A házasságtörő asszony – (Jn 8. 3 – 11)

⁴ Lk 8. 2.

⁵ ApCsel 1. 6.

⁶ Bulányi György, *Keressétek az Isten Országát, Iritron Kiadó, Budapest, 1990. 117. numerus d. pontjában*